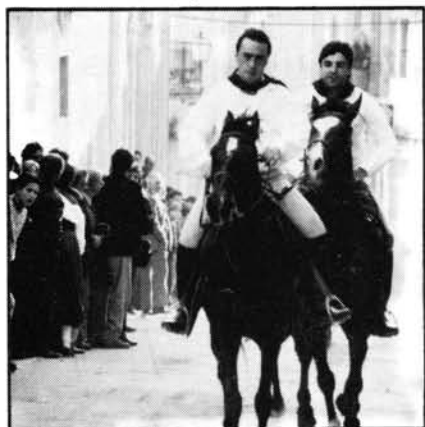

Son Puça: una explotació ramadera singular

Hem visitat la granja de bous que la família Gili Massanet, Sua, té a Son Puça. Ells confessen que és un negoci que funciona, que té futur. És interessant saber com funciona, com és de distinta a les explotacions tradicionals...

Sant Antoni, molta festa

Les festes de Sant Antoni resultaren molt animades. Bon temps, molta gent i ganes de festa. Una cavalcada molt lluïda.

El nou B. Experimental

Bartomeu Gili, coordinador de la Reforma a l'Institut, ha escrit un treball en què ens explica com ha anat el primer trimestre.

La guerra del golf persic

Els artanencs també estan preocupats per la guerra que ha esclatat a l'orient mitjà. Hi hem dedicat l'enquesta d'aquest número.

Una granja distinta

El reportatge que oferim en aquest número sobre la granja bovina de la família Gili Massanet podria ser un motiu de reflexió sobre aquesta crisi endèmica de l'explotació econòmica del camp que en aquests darrers anys sembla que ha arribat a ser insostenible. El camp no rendeix, la gent que hi feia feina en fuig si pot, les finques s'abandonen o es venen. Davant això resulta que els germans Gili asseguruen que el seu negoci els va bé i que el seu és un sector que continua obert. Quines diferències hi ha?

La més clara és el canvi d'estil. Son Puça no s'assembla en res a qualsevol possessió de les que hi ha al terme. Els bous que allà s'hi engreixen només resideixen a la finca; ni hi pasturen ni se'n alimenten. El condicionant que la finca estableix sobre l'aprofitament ramader (com ens explicaven els pagesos entrevistats en el número anterior) aquí és nul.

Una segona diferència és més decisiva. Una granja com Son Puça només és possible amb un canvi radical de mentalitat. Parlen de racionalitzar despeses, de diluir costs, de concentrar animals, d'alimentació equilibrada, d'homologació de qualitats i pesos. Parlen d'acudir a mercats i fires de per tot arreu per tal de trobar vedells en condicions més favorables. Parlen de feina a l'engròs, d'instal·lacions pensades per reduir feina, de maquinària que substitueixi la feina manual. Parlen de coses que no s'avenen amb l'explotació familiar, reduïda als braços dels propietaris i a les pastures de la finca. Parlen de coses que la majoria de pagesos entenen, però que no saben, no poden, no volen o no gosen posar en pràctica. La diferència de resultats i de perspectives de futur són a la vista. Qualsevol sector econòmic, inclosos els pagesos, necessita adequar-se a les circumstàncies del moment; i el moment d'avui és molt dur, però si se l'encara amb mentalitat antiga resulta mortal.

Obres per als externs?

Quan s'argumenta que les Normes aprovades són massa restrictives i que van contra els interessos dels artanencs perquè els obliguen a anar a cercar feina a poble extern, també s'hauria d'argumentar per què la feina que podrien assumir les empreses artanenques se les adjudiquen empreses de fora.

La construcció de la depuradora, l'ampliació de l'institut, la construcció de la segona pista poliesportiva i piscina, la construcció de l'edifici municipal de la Colònia... són obres certes, recents i que s'han adjudicades en poc temps i que representen un caramull gros de milions que hauria anat ben bé que se'ls haguessin adjudicat empreses artanenques; però totes aquestes obres se n'han anat fora. Què en diuen els qui volen que, per exemple, s'urbanitzi Sa Canova? No diuen que així evitarien haver d'anar a cercar feina fora d'Artà? I com és que la que s'ofereix, certa i segura, dins Artà se l'enduen empreses de fora? Si no hi ha empreses, o empresaris, capaçs d'optar a obres com aquestes, doncs no hi ha; però que ningú argumenti després que els hotels que es podrien construir a Sa Canova serien riquesa per a les empreses d'Artà. On són aquestes empreses quan hi ha obres assequibles i que suposen una bona tallada?

I el que resulta curiós és observar que n'hi ha d'empreses artanenques que es presenten a les subhastes; però que no les treuen no perquè altres presentin una oferta millor, sinó perquè no estan qualificades per concórrer a aquestes adjudicacions. I això ja va passar quan es va construir l'institut, quan es va ampliar, i quan es va edificar el col·legi de bàsica. Ara és pròxima una nova adjudicació, també a Na Caragol: obra per cent milions de pessetes, cent. Tornarà passar el que ha passat fins ara?

Terrorífica guerra

Poca és la gent que cregui que el golf pèrsic ens queda tan lluny que la guerra que s'hi ha entaulada no ens hagi de preocupar. També és la nostra guerra i d'una manera o altra en patirem les conseqüències.

Ningú no desitja la guerra i aquest desig, així com arriben les notícies dels atacs, es fa més gros i més vehement. Mai no s'havia conegut una guerra tan devastadora.

Una guerra amb tanta cobertura periodística que s'ha aconseguit un efecte estranyíssim: ningú no sap què passa. Sembla que tan decisiva pugui ser la batalla en el front bèl·lic com la del front informatiu. I un altre efecte colateral: la trivialització de l'enfrontament, la guerra com a espectacle, com si fos un capítol d'una sèrie bèl·lica, o una pel·lícula: diuen que hi ha nins que no han captat que les bombes que veuen per televisió són de veres.

I la por. I l'horror. I el crit per la pau. Si el dia de la manifestació dels estudiants de l'institut n'hi havia que se'n reien perquè aprofitaven per no anar a escola, avui que podem calibrar l'horror de la guerra, ens hi afegim tots, a aquella manifestació. Tot i saber que no l'aturarà, com a mínim ens pot fer mantenir en la idea de l'home com a ser capaç d'aspirar a erradicar-la dels nostres costums. A creure que no és vera que no s'hagi avançat gens en aquest sentit, però també a comprovar amb amargor que encara no s'ha aconseguit l'objectiu.

La guerra continua i la incertesa sobre un desenllaç que es preveia ràpid s'apodera de tots. Vietnam, l'enfrontament Irak-Iran, comencen a aparèixer com a caricatures d'aquesta que just ara ha començat. Els efectes d'aquest enfrontament poden ser incalculables, per això és la nostra guerra, perquè tots hi perdrem.

Revista quinzenal

Núm.429, 26 gener 1991

Redacció i Administració:

Rafel Blanes, 10. Artà.

Tel. 835033 (contestador automàtic)

Dipòsit legal: PM 57-1969.

Redacció:

J. Adrián, J. Amorós, A. Artigues, G. Bisquerra, S. Conesa, M. Dalmau, A. Esteva, M. Gelabert, A. Genovard, P. Ginard, S. Ginard, B. Jaume, M. Mestre, J. Morey, F. Munar, A. Muñoz, C. Obrador, A. Picazo, J. Sureda, S. Tous, B. Tous, A. Vives.

Administració:

G. Bisquerra, C. i C. Guerrero, Mª A. Sureda, M. Morey, Ll. Forteza, Ana. M^a. Moreno, F. Genovard.

Imprimeix: Gràfiques Llevant. Ciutat, 55. Artà. tel. 562604

Els germans Llorenç i Pere Gili Massanet regenten una granja de bous a Son Puça. Vénen d'una família que de sempre havia tractat amb bestiar, però ells han sabut adaptar-se als moments que correm i la seva professió de ramaders no és equiparable a la que

tradicionalment coneixem i de la qual parlàvem en el número passat. El seu negoci, com qualsevol altre, pot anar bé o malament, però a diferència de les explotacions habituals té futur per córrer i està en sintonia amb les demandes del moment.

L'agonia del camp artanenc, II

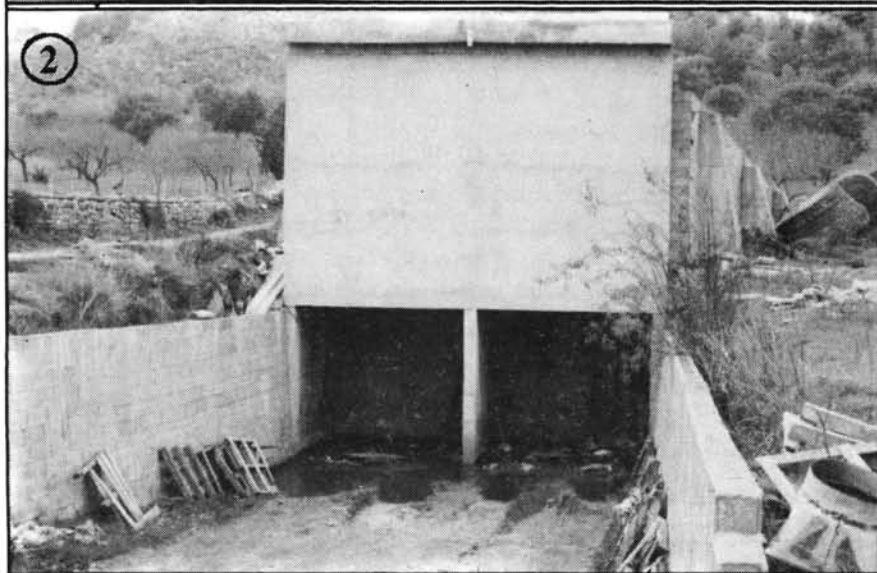
L'alternativa a la cria tradicional

Cas Sues: una granja d'estil europeu

Des de 1976 en què el seu pare, Antoni Gili Carbonell, Sua, va construir la primera nau a la finca de la seva esposa Catalina Massanet Tous, l'explotació no ha deixat de créixer i consolidar-se. En aquest moment tenen un milenar de bous i, com a complement, unes dos-centes ovelles. La finca produeix el menjar de les ovelles, en canvi els bous s'alimenten de pinso i palla.

El cicle s'inicia amb la compra dels bous, quan tenen entre set dies i un mes. Sortiran cap a l'escorxador al cap de deu o onze mesos i pesaran entre quatre i cinc-cents quilos. Aquest animals, criats per a l'aprofitament de la seva carn, sempre estaran tancats dins corals que no els permeten fer gaire exercici. En cap moment viuran a l'ou per la finca, sempre dins un estable. Aquest règim permet que amb tant de temps facin tants de quilos, amb un marge màxim de variació d'un 10%, o d'un mes de temps. Aquestes diferències vénen determinades perquè les races dels animals són distintes.

Els compren a Mallorca, a Menorca, Torrelavega (Santander), Avilés (Astúries) i, qualche vegada, per Badajoz. Creuen que prest provaran d'anar-ne a comprar a França. Acudeixen a aquestes fires o mercats i allà decideixen sobre el que hi ha en oferta: classe, lot, preus... Cada animal pot valer entre 25.000 i 30.000 pessetes.

SA COOPERATIVA

Coop. Agr. Ram. Sant Salvador, C/Parres, 83 - Tel. 836175

Arbres de tota casta

FRUITERS, TORONGERS, CIPRERS I TUIES, ARBRES DE JARDÍ...

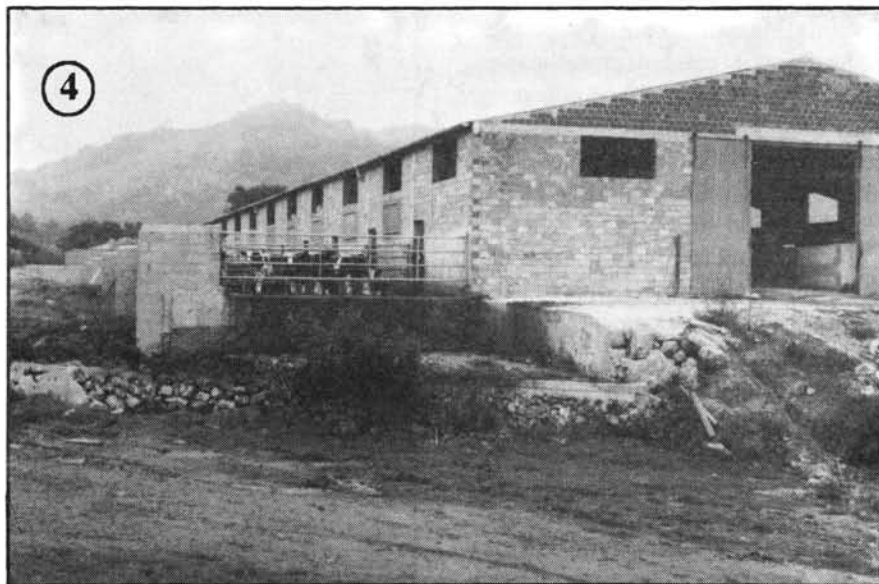
Comprí a "Sa Cooperativa", el magatzem dels pagesos obert a tot el poble

Després i mitjançant enormes contenidors, els transporten a Mallorca, i cap a Son Puça.

L'illa de Mallorca és deficitària en bous. Cada setmana se'n duen entre quatre i cinc-cents de Barcelona, a un preu un poc més baix que el seu, però ells no tenen problema per col·locar tota la producció, i més si en fessin. La contrapartida dels costos més elevats la tenen en la qualitat de la carn, més segura i coneguda, sobretot en els casos de petits establiments de venda a la menuda on es mira molt la qualitat i no es plany un marge petit de preu.

La granja està concebuda en consonància amb l'objectiu: treure beneficis en un mercat molt competitiu. Aleshores és qüestió de racionalitzar i diluir costos. Així -ho podem comprovar a les fotografies- el pinso es compra a l'engròs. En el moment en què visitàvem la granja arribà un camió amb un enorme trailer ple de pinso ensacat: aquesta càrrega havia sortit especialment per a ells des de la fàbrica catalana, s'havia embarcat a Barcelona i des del moll de Palma havia estat transportat directament a Son Puça. L'operació de descàrrega del contenidor i càrrega del ja buit no va durar més de cinc minuts (foto 1). El ple queda a la finca fins que sigui reemplaçat per un altre. Es donà la casualitat que en el mateix moment un pagès d'Artà havia vingut amb carro a cercar-ne una mitja dotzena, de saquets de pinso, i se'ls enduïa cap a la seva finca. El comentari va ser que, en temps, el transport de tot el contenidor des del moll de Palma i tornar-hi el buit hauria estat si fa no fa el mateix que el d'aquell viatge del carro amb mitja dotzena de saquets. Però també se'n compra sense empaquetar,

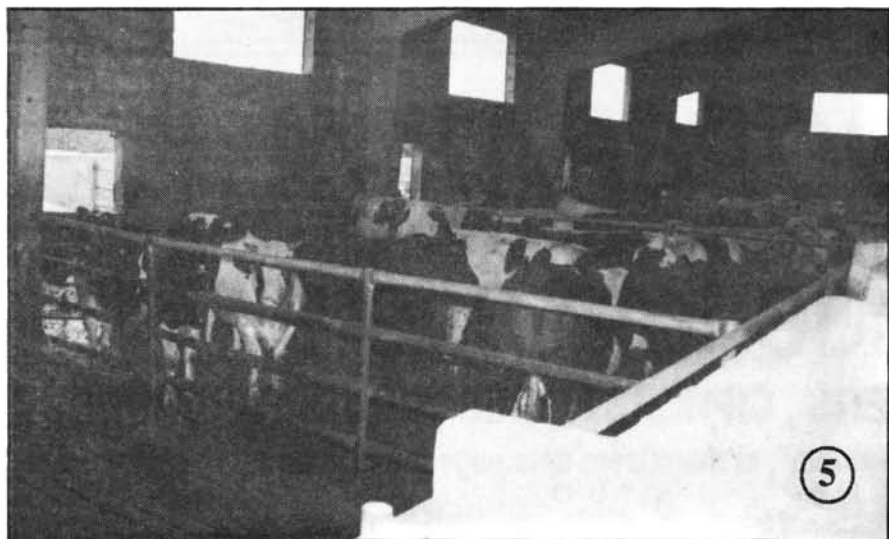

de pinso. Els camions el descarreguen en uns dipòsits elevats que permeten, després, anar traient-ne el necessari per distribuir als diferents corrals. A la fotografia número 2 es veu la rampa darrere els dipòsits i, a la part inferior, el lloc per on se'n traurà tant, i quan, com es necessita.

Un altre element essencial és el tractor. El vuitanta per cent de la feina la fa aquest tractor amb pala que veim a la

foto 3: transportar palla vella per a jaç, que és el que feia en el moment de la foto, transportar menjar als corrals, retirar fems, etc. Seria excessivament costós fer-ho per mitjans tradicionals.

La configuració de les naus també està pensada per reduir costos de manteniment. A la foto 4 veim que el pis de la nau està elevat la qual cosa permet que hi hagi uns dipòsits a davall on s'hi escolen, mitjançant rampes, els fems dels bous establats. D'aquesta manera la neteja i evacuació dels fems es pot fer per succió i amb rapidesa, que equival a economia. Els fems tenen sortida comercial: els pagesos de Sa Pobla els compren per adobar les seves finques. Els animals dins l'estable (foto 5) tenen un pis amb uns graellats sobre les rampes que menen els excrements als dipòsits suau esmentats. Les immenses naus tenen el cel ras molt alt com a defensa contra les altes temperatures de l'estiu. Estan distribuïts en estables per evitar que les embestides dels animals puguin desembocar en desastres. També hi ha naus distintes per a mascles i per a femelles per evitar

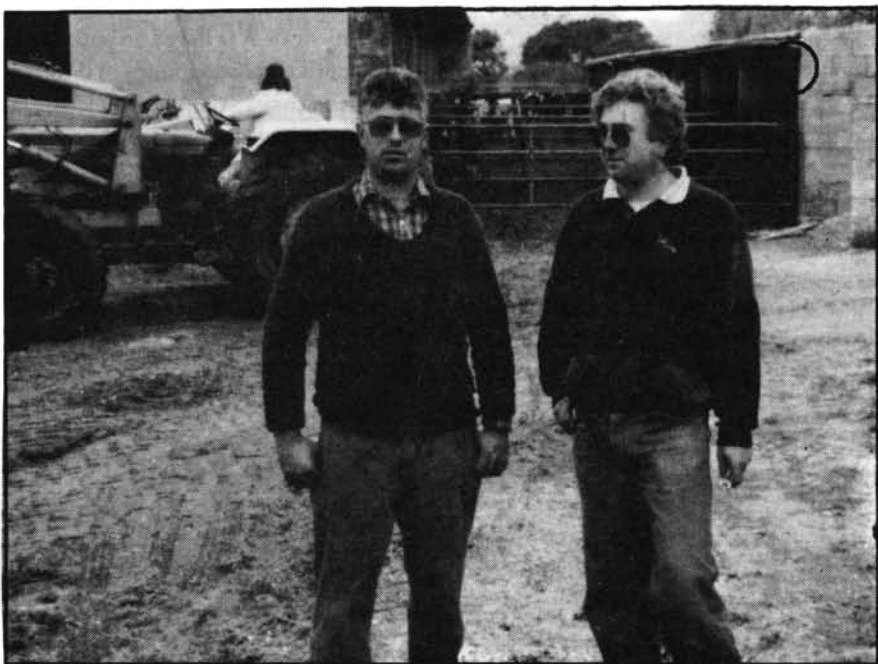
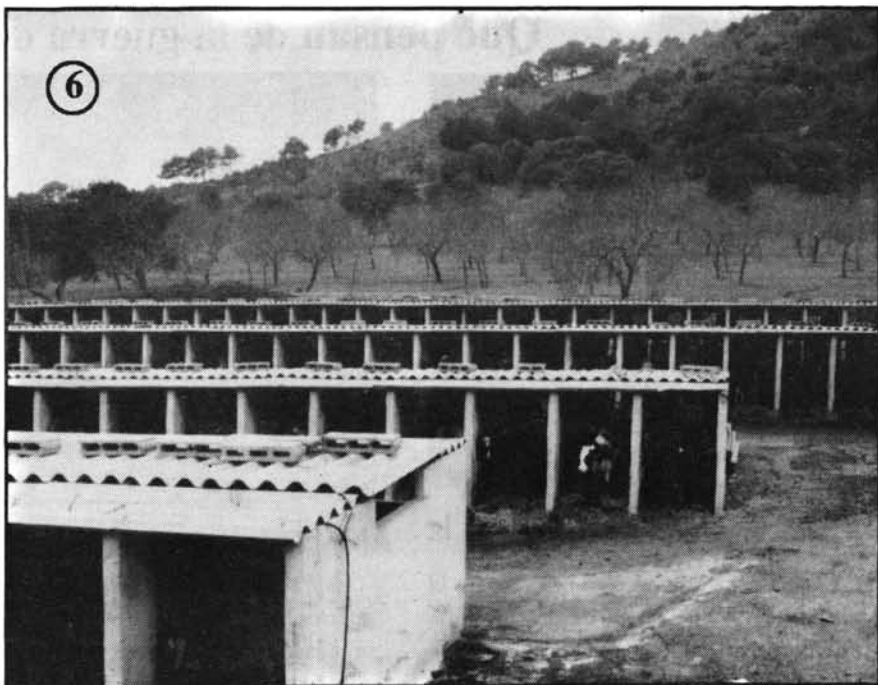
les disputes a causa del zel.

A la foto número 6 veim uns estables individuals que són els que acolliran els animals acabats d'arribar durant uns 40-50 dies. En aquest període se'ls dóna llet dos pics al dia, però en quantitat restringida per induir-los al pinso, que tenen sempre a davant i del qual en poden menjar sempre i a voler. El pinso és especial, d'arrencada, que diuen.

En acabar aquest període inicial ja es veu com ha evolucionat cada animal i se'ls trasllada a un altre estable agrupats per pes, per estatura i sexe. Tornaran tenir sempre a punt de boca el pinso i la palla per al remuc. El pinso ja és distint, de creixement, amb molta proteïna. S'hi estaran quatre o cinc mesos, és a dir, mitja vida.

Finalment, la tercera fase, amb pinso d'engreixar, amb menys proteïna i més energia. En aquest darrer període s'acabaran de fer i en ser el moment seran traslladats a l'escorxador.

Ens contaven els germans Gili Mas-sanet (foto 7) que en el negoci familiar d'abans, quan havien de fer un viatge de una dotzena o vint animals havien de córrer tot Artà durant tot un dia: un pagès que no hi era, un altre que no els havia tancats, anar d'un extrem a l'altre del poble... Des de la granja en fan tres per dia: mitja hora per carregar, una i mitja per anar, mitja per descarregar i una i mitja per tornar. I si importa, encara els pot retre més. Aquest negoci té el secret en la disolució de costs entre molts d'animals. Això permet una alta producció i a preus que poden concórrer en els mercats. El negoci que a la manera tradicional ja no es pot dur, a la seva manera és un negoci obert, sotmès a les fluctuacions pròpies del mercat, però amb futur.

ALQUILER DE PELICULAS

**Jaime
Mestre
Payeras**

C/ CIUTAT, 46 ARTÀ

ELECTRICA

D.N.I. 42 960 673 - P. C.I.A. 1019

Tel: 562180

TELYCO

FAX Y TELEFONOS

ELECTRODOMESTICOS

Què pensau de la guerra del Golf?

Joana Carrió Viejo

És una cosa que no està bé, això de la guerra. Trob que no hi ha dret que els espanyols hi hagin d'anar. Les notícies que rebem no crec que siguin tota la veritat. Quan veus la televisió és una cosa que et fa por i te'n preocupes: la mires més, llegeixes els diaris ... Si la cosa segueix així serà llarga i les conseqüències no poden ésser gaire bones ja que tots en sortirem malparats: pujaran els preus.

Joan Alzamora Gili

És tracta d'un error, com totes les guerres. D'ençà que va esclatar segueixen les notícies amb més interès que abans, encara que crec que són parcials tant per un bàndol com per l'altre. Els mitjans de comunicació ja en feren molta propaganda abans que començàs. A la llarga no pot dur gaire beneficis, ni econòmics ni d'altres ja que la cosa va per llarg: en Hussein té més força de la que en feien comptes...

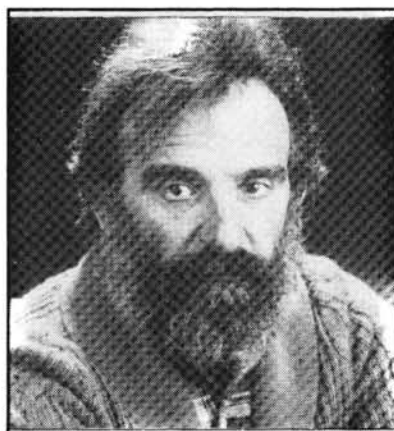
Jaume Cámara Torres

Que hi ha molts d'interessos creats. De tot quant en sabem nosaltres no hi ha res segur, ens passen la informació que volen però la que rebem crec que encara és més verídica que la versió imaginària. Els prejudicis seran molts: ecològics, econòmics, molts morts... Malgrat ens trobam enfora del truí la gent ha agafat una certa por. Sembla que serà llarga i les seves repercussions molt greus. No he pres cap mesura, però alerta..."

Andreu Forteza Fuster

No s'hauria d'haver arribat mai a aquest extrem. S'havia de cercar una solució pacífica però els americans són com són i s'hi han ficat de mala manera. La guerra és un desastre. Abans que esclatàs seguia les notícies però d'ençà que va esclatar tot el dia et mostren coses que no són per veure, i com si fos una exhibició. A allò que et diuen sempre hi pots afegir i tothom parla al seu favor descaradament. Pareix que serà llarga i tothom en sortirà perjudicat, nosaltres també".

Jeroni Ginard Esteva

Que els americans haurien d'arreglar els assumptes a ca seva. Mouen moltes guerres i no n'hi ha cap mai de justa. Els mediterranis sempre hem resolt els nostres problemes i no hem de menester ningú. Amèrica ens alliberarà d'en Hussein, però qui ens alliberarà dels americans? La informació que rebem no és gens fiable i ens ho mostren com si fos una atracció. Beneficis? cap ni un, com amb qualsevol guerra. Tot el turisme mediterrani en sortirà perjudicat.

Rosa Amorós Llinàs

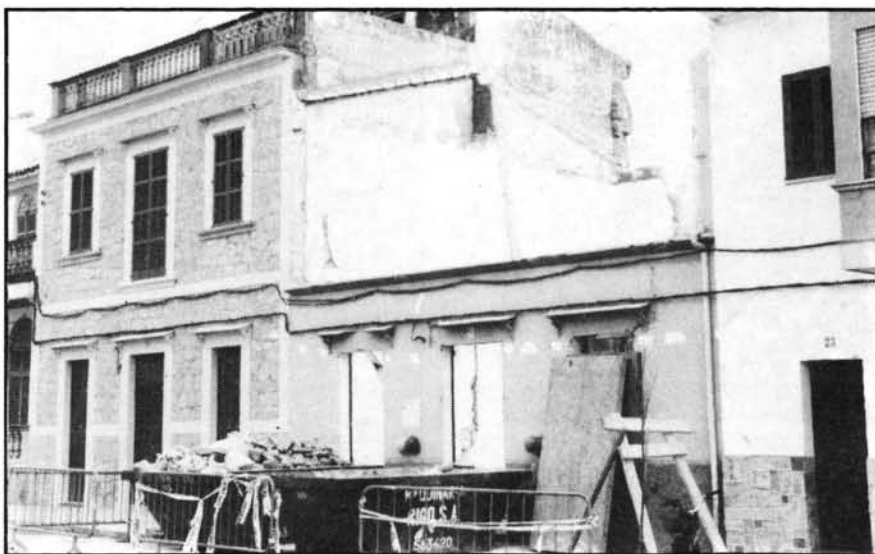
No m'agrada gens. Nosaltres que n'hem vista una, de guerra, ho passarem molt malament i només sentir-ne parlar ja ens espanta (ca nostra fou requisada com a quarter i no fou gens agradable). No veig gaire les notícies perquè em recorden moments dolents, m'estim més coses alegres que s'avenen més amb el meu caràcter i ves a saber si és veritat tot quant diuen. Sort que som enfora i Mallorca és molt petita, però em pensava que no duraria tant i encara n'hi ha.

Tempesta inesperada

La nit del dissabte 12 a diumenge 13 es produí una tempesta que descarregà sobre Artà una intensa pluja acompanyada de calabruix. Es recolliren 115 litres al nucli urbà però a altres indrets del terme es sobrepassà aquesta quantitat, per exemple l'estació d'Ets Olors va recollir 170 litres i a Son Puça passaren els 200. Va ploure a retxes, com se sol dir, i sembla que la zona més afectada va ser la de muntanya, des de l'ermita fins a Es Racó. Des de mitja nit fins a la matinada la carretera de Capdepera va estar tallada i s'hagueren d'auxiliar algunes persones afectades per l'aiguada que va envair la carretera en els punts ja habituals. Alguns artanencs quedaren immobilitzats per devers el pla de Sos Carbons i esperaven dins el cotxe que la cosa s'espassàs; però no va ser així: quan l'aigua ja els arribava al seient, sortiren per la finestra i pujaren damunt el sòtil del vehicle, atemorits perquè l'aigua entrava per una finestra i sortia per l'altra. Per fortuna va anar mancabant i més tard pogueren ser rescatats per la Guàrdia Civil. La platja de Cala Mitjana es va quedar sense areïa perquè la torrentada la se'n va dur dins mar. A la zona d'Es Pont, on es recolliren uns 120 litres, l'aigua se'n va dur parets centenàries que havien resistit innumbrables aiguats. El mateix va ocórrer per la zona dels Olors: va comparèixer aigua on mai no n'hi havia comparègut. El camí de Son Puça va quedar destrossat des del creuer amb el de s'Ermita, i especialment a la pujada de Son Not on va quedar, literalment, intransitable. El torrent de Ses Veïetes també va arrencar amb molt de cabdal. La carretera de Capdepera a Son Servera també va ser tancada perquè el torrent d'es Vidrier baixava a les totes i l'aigua va sobrepassar amb prop de mig metre per damunt el pont. Dins la zona urbana es va omplir un soterrani a la zona de Na Coixa. Per la zona de Sos Sanxos, on l'aigua va córrer amb especial virulència, diversos sembrats varen ser arrasats i altres sementers quedaren inundats d'aigua i fang.

Es comenta que aquesta violència de l'aigua podria ser una conseqüència de la deforestació que l'incendi d'aquest estiu produí a Son Puça. L'aigua, en no trobar el mantell forestal, no hauria estat retenguda i tota s'hauria escolat amb rapidesa cap als xaragalls. D'aquí la concentració i la força. En altres

L'explosió a Gran Via 21

Cristòfol Ferrer Martí, greument ferit a causa de l'explosió que va provocar al seu domicili de Gran Via 21 i a causa de la qual la seva mare va patir lesions que li produïren la mort, es recupera lentament a l'hospital valencià de Santa Fe. Tot i no haver sortit de dins la gravetat, les perspectives són més optimistes que no al principi.

Per altra part l'Ajuntament ha iniciat les obres de demolició de la casa, prèvia autorització judicial. Els informes tècnics dictaminaren estat de ruïna total i la urgència de l'enderrocament per evitar el perill que suposava per a les cases de veïnat. Una vegada enderrocada, es podrà avaluar i procedir a la reparació dels desperfectes als edificis de cada costat.

incendis anteriors, com el de 1979, no hauria coincidit amb pluges intenses. L'Ajuntament ha presentat, a causa d'aquesta ploguda, una sol·licitud d'ajudes especials, tant per a particulars com per a la reparació dels camins que han quedat tan malmesos.

Manifestació estudiantil per la pau

Els alumnes de l'institut Llorenç Garcías i Font i els dels darrers cursos del C.P. Na Caragol es sumaren a la jornada de vaga i de manifestació per la pau que els col·lectius estudiantils havien convocat dia 15, dia de Sant Pau, a tot l'Estat. Els estudiants passaren les primeres hores del matí confeccionant les pancartes i cartells que després exhibiren en una manifestació que va recórrer sense incidents el centre del poble fins a la plaça de l'Ajuntament on feren una asseguda. Contràriament al que solia passar en altres jornades protesta, la participació dels estudiants va ser altíssima.

Pràcticament tot el Claustre de Professors del centre va signar un comunicat d'adhesió als estudiants, tot i no secundar la vaga.

Obres, moltes d'obres

A la crònica de l'activitat consistorial s'expliquen els detalls de les obres que s'han adjudicades. En el mateix plenari s'aprovà el plec de condicions per a les de cobriment de l'actual pista poliesportiva, que té un pressupost de cent milions. També han començat les d'ampliació de l'institut, adjudicades a Construcciones Mayol, S. A., que és la mateixa empresa que ja va treure les de construcció del col·legi d'EGB. Aquestes obres ja s'han iniciades, com també les que s'adjudicaren al plenari de dia 10.

S'Argument i el seu autor

En Toni Ginard Cantó, i Butler per la gràcia de Déu, enguany ha brodat s'Argument enfilagassant 148 sextetes amb el fil daurat de la maduresa poètica d'un professional de les lletres. Si en Toni continua la línia progressista dels dos últims anys, la seva obra restarà emmarcada a la vora dels excel·sos glosadors de la història mallorquina. Del recull de l'any 90, ens agrada ferm la glosa que fa dues del capítol dedicat a les festes. Toni que Déu et don salut per tornar-hi.

Homenatge a Pere Matamales

La comissió organitzadora comença a tenir perfilat el programa dels actes que el diumenge dia 17 de febrer es celebraran en homenatge a Pere Matamales Llinàs. A falta d'una confirmació definitiva, serà el següent:

A les 10:30 missa en memòria de l'homenatjat al convent dels franciscans. L'Orfeó Artanenc hi interpretarà la missa. A continuació s'anirà al cementeri a depositar un ram de flors davant la tomba.

El capvespre, a les 15:00, es farà un partit entre els veterans del R. C. D. Mallorca i del C. D. Artà. Tot seguit hi haurà el partit de lliga de 1ª regional entre el C. D. Artà i el Soledad.

El vespre, a les 20:15 hores la Capella Mallorquina oferirà, a l'església parroquial, un concert a l'entremig del qual es farà un breu acte necrològic i es lliurarà una placa de record a la família d'en Pere Matamales.

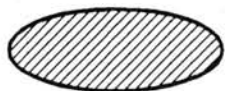

Foto d'arxiu

Darrers Dies

Les colles i grups que solen participar en les rues dels darrers dies ja estan immersos en la preparació de les disfresses i caracteritzacions a lluir els dies 7 i 12 de febrer. Enguany no hi haurà hagut temps per recuperar-se de Sant Antoni quan ja hi tornarà haver festes, les darreres de l'hivern.

El programa no estava, a l'hora de tancar l'edició, encara detallat del tot però la comissió organitzadora ens ha comunicat que no hi haurà canvis en relació als actes dels darrers anys.

També se'ns ha dit que ningú no s'ha plantejat de suspendre les festes a causa de la guerra del golf i que el rumor que circulava aquests dies passats no té cap fonament.

Artà a la premsa

El diari *Avui*, que s'edita en català a Barcelona, dia 11 de gener va publicar a la seva secció "Cap de setmana" un treball de Carola Tutusaus titulat "La vila mallorquina fa festa grossa per Sant Antoni" en el qual donava notícia de la nostra festa. El text, acompanyat d'una fotografia en color de la covalcada de fa una dotzena d'anys, ocupava mitja pàgina i contenia alguns errors de detall.

El diari *El País*, edició de Barcelona, dia 12 de gener publicava a la darrera pàgina del quadernet setmanal "Artes" un treball d'Andreu Manresa sota el títol genèric de "Carteles para un paisaje" i amb el títol de "Defender Mallorca" donava notícia dels cartells que distints artistes plàstics (Barcelò, Tàpies, Mariscal, Sicília, Broto i Campano) havien realitzat sota el lema "Sa Canova contra Ravenna".

VIATGES
millor

Telex 68565 VGOR E

GAT 820

C. Alf. Dominicana, 17 ☎ 305515/52 CALA MILLOR
C. Caveterra (C. La Agulla), 19 ☎ 364017 CALA RATJADA

OFERTA ESPECIAL A LISBOA. 7 n. 1ª pax 43.300 pts.
2ª pax..... 20.700 pts.

CARNAVAL EN VENECIA

del 6 al 13 de Feb. desde..... 52.400 pts.

TENERIFE llévase a su acompañante por la mitad de precio:

hotel ****. 7 noches ..... 52.400 pts.

2ª pax..... 25.400 pts.

OFERTA ESPECIAL A LA MEJOR PLAYA DEL CARIBE
REPUBLICA DOMINICANA 9 días ..... 109.900 pts.

ITALIA AL COMPLETO 10 días ..... 49.900 pts.

AUSTRIA AL COMPLETO 10 días ..... 52.900 pts.

DUSSELDORF. Avión ida/vuelta ..... 29.000 pts.

NUEVA YORK. Avión ida/vuelta ..... 49.900 pts.

Disponemos de una amplia oferta de vacaciones en la NIEVE-SKI en España, Andorra, Francia, Suiza, Austria, Italia, etc.

Pídanos información!

VIATGI MILLOR AMB VIATGES MILLOR !!

PASSAT FESTES

SANT ANTONI, FESTA GRAN

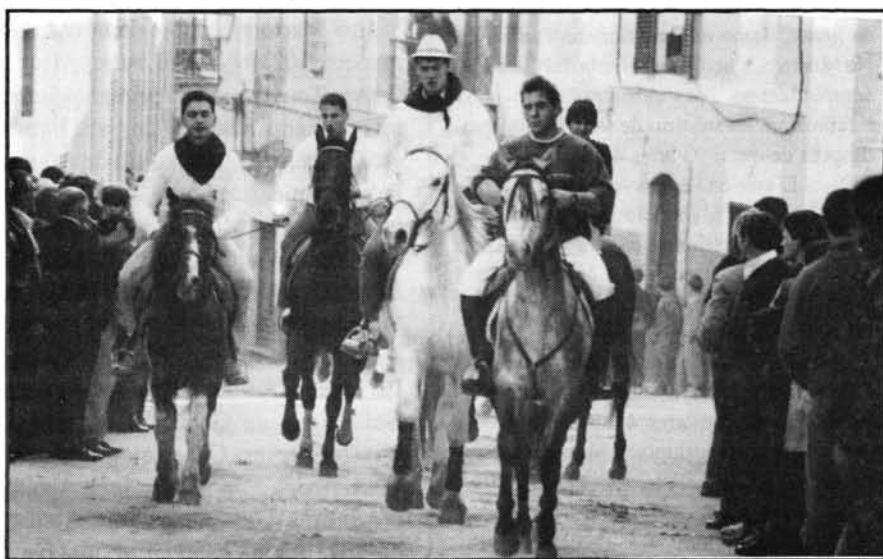
La setmana després dels Reis els altaveus de la Sala es cuidaren cada dia matí i capvespre d'anunciar per anticipat la festa de Sant Antoni amb sonades i cantúries de la tonadeta festerà.

Enguany el dissabte vespre abans de la setmana de Sant Antoni, l'agrupació **Esclafits i Castanyetes** obrí el foc amb una mostra de ball de la seva escola i agrupació, a més d'altres convidats que ajudaren a amenitzar la vetlada a l'aire lliure, per acabar amb un gran ball obert encapçalat pels nostres dimonis. Dos monumentals foguerons ajudaren a l'embelliment de l'ambient antonià del vespre. Llàstima que hagué d'acabar dins el mercat per la pluja que anava caient cada vegada més forta i que fou molt abundant tota la nit.

Com cada any, l'Ajuntament es va cuidar de dur llenya als distints foguerons, a més d'arena per mor de l'asfalt. Així i tot, molts de particulars es preocuparen de dur més material per cremar, com si fos un numeret més de la festa.

Així que arribada la vesprada del Sant, de bon matí i com ja és costum, berenaren a la casa del Trui els Obrers i tots els que d'una o altra manera ajuden que la festa vagi envant. També algunes autoritats i antics col·laboradors. Acte seguit, sortiren a fer la capta pel poble, juntament amb la música i els dimonis i una gran quantitat de gent menuda i també gran que s'hi afegeix a mesura que fan la volta.

Arribat a les set del vespre, com és costum tradicional de sempre, una gran multitud de gent és reuní a la casa del Trui per anar en comitiva i cantant a viva veu la tonada de Sant Antoni, i precedits pels Obrers, música i dimonis, cap a l'Església per celebrar les Completes, on es llegí part de la vida de Sant Antoni, es feren les pregràries per a salut dels pagesos i per a tothom en general, per acabar entonant les gloses més populars envoltant la capella, tota mnmutada i adornada. Pot ser que enguany els assistents passassin de 400. De seguit i sempre en comitiva, es dirigiren cap als foguerons més cèntrics per celebrar la seva encesa.

I així arribà la gran nit del foc. Tota la gent que sent de veres aquesta festa surt al carrer i recorr d'un fogueró a l'altre, bevent i cantant les cançons pròpies del Sant i altres que tot i que no vénen al cas, sí que serveixen per animar, malgrat siguin "verdes" o vulguin fer una crítica a qualsevol entitat o problema del poble. Tot està permès aquest vespre, al dia següent ningú repeteix res del que va passar i tothom tan satisfet. Fou un vespre gran, on l'alegria i la joia eren el denominador comú, a molts foguerons es convidava a menjar coca, vi, sangria, llangonissa, botifarçons, panxeta i més de dos "mesclats" que tiraven d'esquena. La gent rondà el poble fins molt més de mitja nit, però sense perdre de tot el control.

Al dia següent, devers les deu els cavallistes ja donaven voltes a la cavalcada, fins que prop les dotze començaren les beneïdes del bestiar que bé al trot o enganxat passà per davant el poalet de l'aigua beneïda. Entre unes i altres foren 132 les bísties que participaren a la cavalcada, a més d'una cabreta que tirava de carretó, i sis cans de caça encapçalats pel seu amo. Tampoc faltà l'amollada dels coloms missatgers (que enguany més que mai volien anunciar pau), i 30 carrosses ben endiumenjades que volgueren honorar Sant Antoni.

Acabades les beneïdes i l'acostumada ballada dels dimonis davant la Sala, la gent es va dirigir a la Parròquia on es va celebrar l'Ofici en honor de Sant Antoni. Enguany fou presidit per Mn. Marià Gatalver, de la nostra comunitat, que va glosar les vivències del Sant i acabà la celebració amb la cantada de les populars gloses, dirigides des de l'altar per Mn. Antoni Gili, gran entusiasta de la festa.

I com a darrer acte final, la cantada de les més destacades cançons de l'argument d'en Toni Butler a la casa del Trui, enguany a ca'n Miquel Cursach (de Xiclali), encara amb que amb les veus un poc cansades, hi hagué força per entonar la darrera "I ara per acabar, diguem Visca Sant Antoni..."

El vespre, a la Plaça Nova i com a cloenda de la festa de Sant Antoni, l'agrupació **Artà balla i canta** va obrir la vetlada i el ball tenint com a protagonistes principals la colla dels nostres dimonis. Així podem dir que es donava per acabat tot el trui de la festa de Sant Antoni 1991.

Molts d'anys.

G.B.

NECROLOGICA

Prima et ultima multis. Aquest és l'impecable lema d'en Cronos. Per a uns, l'aplanant sentència significa l'aguait a la vida per a la resta dels vivents, i la inevitable anada al Camp Blau.

Fent camí cap a Déu, el passat dia 12 de gener, l'amo en Pere Sancho Pastor, de Na Murtera, s'acollia a la falda del Creador, acomiadant-se de nosaltres en unes circumstàncies sublimes de mort tranquil·la, després de quasi 93 anys d'edat.

L'amo en Pere havia nascut al carrer de Palma a ca'n Dameto (veïnat de ca la mare d'en Jaume Garamau) el 26 de maig de 1898. Fou un home fort d'ànima i d'una memòria elefantina. Fàcil conversador i dúctil tertuliare.

De la font matrimonial (13.01.1923) amb madona Maria Nebot Lago, Xineta, brollaren 4 fills, Jeroni, Antoni, Margarida (difunta) i Magdalena.

Bellpuig referma els llaços d'amistat amb l'amo en Pere, al temps que ofereix el condol al fills, gendres i nores així com al complet del gresol familiar, especialment al nostre amic coral en Toni Masanet, Blai, de "Marmoles Artà".

ONOMASTICA

El dia 3 de gener de 1959 a les 3 de la matinada assitit en les tasques ginecològiques per dona Antònia Morro Martorell, col·legiada del ram número 102, el nostre batle, Miquel Pastor Tous, veia les primeres llums independents al carrer de Sant Francesc, 36 (aquell Rabassó fill de Miquel Pator Vaquer i de Maria Tous Servera, nét patern de Miquel Pator Mestre i d'Antònia Vaquer Estades, renét de Joan Pastor Ginard i d'Antònia Mestre Sureda, rebesnét de Francesc Pastor i Antònia Ginard i de Llorenç Vaquer Perxana i d'Antònia Estades Genovart. Nét matern de Gabriel Tous Gayà i d'Isabel Servera Cifre, renét de Miquel Tous Alzina i de Maria Gayà Alzamora, rebesnét de Gabriel Tous Alzina i de Rosa Alzina Esteva i Miquel Gayà Gili i de Bàrbara Alzamora Sureda. Per tant el passat dia 3 de gener celebrava el

32 aniversari de la seva naixença), 28 anys després seria anomenat batlessis comunale ab summa libertas, de la cort artanenca. O sigui i per dir-ho clarament: regiae domus et curia ad jas dicendum prepositus (en política, com més entremeliat, millor). El 12 de desembre de 1982, entre en Rafel Umbert, en Jordi Cabrer Lliteras, en Víctor Vilasante y Claudios i en Joan de Sa Canova, el soldaren electromagnèticament, amb na Margalida Gelabert Flaquer, professora i filla agraïda del vitalici tenor Joan Jaumí i de n'Antònia de Ses Eres.

Quasi podem dir que en Miquel sigui un dels tres batllis més joves de la nostra història. Si la seva batleria dura tant com l'antiguitat del seu llinatge a Mallorca (època de les comunitats, 1520), tendrem capítol fins al judici final. Perquè la dita ja ho diu: "Any nou, ajuntament vell". I tararí, tararà.

VIDRIO ALUMINIO SANEAMIENTO

VIALSA

Carretera Santa Margarita, 57

Tel. 83 66 35

ARTA - (Mallorca)

Clínic Artà

CONSULTORI MEDIC

Dr. Enric Mas
Dr. Miquel Mestre

Carrer Ciutat, 39 Tel. 83 62 37
07570 - Artà

A més dels serveis habituals d'assistència

(Medicina General, Cirurgia, Electrocardi

ografia, Dietètica, Reumatologia

i Rehabilitació),

comptam cada dimarts amb el

servei de GINECOLOGIA

a càrrec del Dr. Arturo Gil Bretones
(hores convingudes).

GLOSADA PER SANT ANTONI D'ARTA FETA PER ANTONI LLABRES EN 1856 (i II)

Continuam i acabam avui la publicació d'aquest cançoner que
haviem iniciat al número anterior.

44
Digues-me, Jaume Rebassa,
quin alet té aquest aucell?
De robar-me es capell
fermat i tot tengué traça
i sa gana no m'espassa
de pitjar-li es clotell.

45
Tocs en mareix més de deu
per sa seva clotellera,
perque una bona figuera
en tomà a Ca'n Custureu.
Tant si està dret com si jeu,
no mereix més que llendera.

46
Garrovers i oliveres
de tots abres destrossà,
sols no tenim que parlar
dels ametlers i figueres;
perque ja en feia jaceres
com dins es maig sol fer es gra.

47
Abans de ell arribar,
ja mos envià pigota;
diu que va ser cosa poca
i jo trob que de més n'hi ha.
Ventura que no em trobà
a mi ni a sa meva al.lota.

48
Sense ser examinat
serà posat a pintar
pens en sa pena caurà
perque no és matriculat.
En Menut determinat
està d'anar-lo a acusar.

49
Santa Rita gloriosa
de pigota guardau-mos,
perque a un jove hermós
sa fonomia borra
i, si pega a una jove,
li fa perde ses colors.

50
Borrascós feim compostura,
regoneix bé la raó.
Es mal que has fet pagar-lo
és molt just, cosa segura;
si tu no pots, cerca ajuda
o nombra un pagador.

51
Jo no sé, Toni Llabrés,
com dir un tal has gosat
i com no has reparat
que som senyor i només
un grande amb tants de diners
d'això no està embarassat.

52
Perdon que no el coneixia
quant va venir dins Artà
i perque tant mal obrà
per un malfactor el tenia.
Lo que un noble s'aprecia
de a ningú perjudicar.

53
Per pagar es mal que he obrat
vols que nombr un pagador
i jo anc que valgués un milló
no estiria embarassat.
El que de mi està gravat
venga que vui pagar-lo.

54
El qui de mi està gravat
venga i vui satisfer-lo
que en tenir amb sa mà es sarró,
no em vendrà a un grapat
i, en haver-lo buidat,
podré tornar a umplir-lo.

55
Confia perque es senyor
amb sa seva potestat
per això no ha nombrat
ni vol nombrar pagador
i jo trob que du es sarró
ben pansit i foradat.

56
D'aquest, tenc molt més que dir
i en silenci ho vui passar,
per la gent no molestar
i per no cansar-me a mi
vostro escoltar i res dir
gens esper vos fa alenar.

57
Donem gràcies al Senyor,
Jesucrist Déu vertader
que mortandat no hi hagué
i pocs malalts qui és millor.
Cent i ún -va dir es Rector-
de ganància n'hi hagué.

58
L'any cinquanta-set serà,
si Déu ho vol, acertat:
xeixa, ordi, civada i blat
de tot bon any mos darà,
augment an es bestiar,
olives i sanitat.

59
Sant Antoni gloriós,
de bon cor os hem d'invocar.
Guardau-mos es bestiar
de tot mal contagiós.
Feis que el dimoni enganyós
ja mai mos venga a tamptar.

60
Si acàs algun n'hi ha
qui deman amb interès
ses canóns d'aquest procés
qui va ser qui les dictà?
Vltros podeu contestar
que és un tal Toni Llabrés.

61
Des d'ara vos fas present
que vui dar fi a s'histori'
de l'any passat, per memori;
vos donaré s'argument.
Diguem tots alegrament:
Visca, visca Sant Antoni!

FINIS

Per la troballa, notes i
transcripció.

Antoni Gili.

Joyeria VIKY
RELOJERIA ★ PLATERIA

Carrer de Ciutat, 16

Tel. 83 62 63

ARTA - (Mallorca)

La saga del Forn Nou

Mestre Miquel Roca Castell, es forner Roca, va néixer a Campos el 14 de novembre de 1889. D'al·lotíng anà a viure a Santa Margalida a la qual vila aprengué els secrets d'enfornar i coure. Després, recent casat amb Isabel Alzina Ferrer (13 de febrer de 1914), fundà la "panaderia Victoria" del carrer Major (antic forn de l'amo en Joan Mosca). Devers l'any 1928, la benestant família de ca'n Creus de Capdepera, li donà empenta econòmica perquè compràs la casa del carrer del Centre, 7, a comptes d'instal·lar-hi un forn de nova empresa.

Adquirida dita casa, mestre Miquel Roca encomanà la tasca de la construcció a mestre Antoni Garamieu. El desenvolupament va ser difícilíssim. Per dur-lo a termini, se'n feu càrrec l'amo en Pere Coix. A bon lloc se li ocorregué gratellà a mestre Roca. Aquella zona des Marxando, Angol i Centre, és un conglomerat de rustilles tan mal d'haver que per reprendre un pam al pedreny, es necessitaven les herbes de Sant Joan i les sacsades de Sant Cristòfol Nan. Diuen que per completar l'excavació foren necessaris més de 150 barrobins.

Però mestre Miquel Roca quan es proposava una cosa, era capaç de fer ballar un ordre damunt un cabell. Així que a l'any 1929 el forn estigué llest per coure-hi ensaïmades.

L'any 1914, essent el local propietat de l'amo en Joan Prebe de Capdepera, mestre Joaquim Vicens Roca, pare de na Maria Xima i de l'endevinare del Bellpuig, Pere Xim, regentava el bar. Durant el temps que anà del 14 a l'any 28, fou el lloc d'esbarjo de moda. Podem dir que duia la doma. Tant és així que fou seu oficial del **Centro Liberal** gaudint d'una clientela heterodoxa en la qual predominava el senyoriu.

Na Maria Maria Ferrer, prompte en els records de temps llunyans.

Don Joan March, en Verga per als artanencs d'antany, s'assabentà de la fama de ca'n Xim, circumstància que aprofitaria l'any 1923 per recabar vots que li obrissin els portams de les corts espanyoles. Per entrar amb olivetes, en March proveí el saló del bar de mobiliari complet: miralls, taules, cadiratge i, inclús, un billar.

Arribat l'any 1928 l'amo en Joaquim Vicens hagué de deixar el negoci perquè mestre Miquel Roca havia comprada la casa. Llepolenc de calaix calent, obrí portal novell a ca'n Nonga, tota vegada que mestre Roca a últims del 29 estrenaria el Forn Nou fent les dues mans entre forner i casiner. Semblant escarada era impossible. O forn o casino.

Dit i fet, escometé l'amo en Vicenç Maria Massanet, Trebaï (pare de na Maria, viuda de Damià Oliver, Ignaci, marit de na Maria Busquera i de na Catalina, esposa d'en Jaume Carrillo) perquè dugués l'establiment a compte seu.

L'entrada de la segona República

donà lloc perquè al saló del forn nou s'instal·làs la seu social de les **Juventudes Socialistas**. Tot anava en rodes fins que esclatà la guerra civil. Aleshores l'amo en Vicenç fou acusat de roig pel simple fet de posseir la bandera socialista pertanyent a la cúpula de les joventuts socialistes (és honor de llei dir que dita bandera fou brodada per les mans prodigioses de la fornera Paies, Joana Llinàs, de ca'n Matemales. Era un obra d'orfebreria persa).

En mig d'aquesta complicada situació, emergí la figura patriarcal de mestre Miquel Roca a mode d'un particular àngel de la guarda de l'amo en Vicenç Trebaï. "Vicenç, no temis. Amaga't a dins sa caixa trastera i de lo demés jo responc per tu". "Ai, Miquelet, en faran una coca de tots dos!". "Vaja, fe lo que et dic, que a mi es colors no em pugen a sa cara perquè sempre la duc enfarinolada".

L'encalç augmentava de debò. L'odissea havia pres una força imparable. L'amo en Vicenç, dins l'inhòspit amagatall, farfallejava paraules embogides. Encoratjat de por, sigilosament sortí i es dirigí al quarter de la Guàrdia Civil. En dos minuts posà el sergent en antecedents. Aquest, bona persona ferm, l'aconsellà: "Amagau-vos per tres mesos. Durant aquesta temporada, només sa vostra dona ha de saber la vostra lloriguera". A on s'escondí l'amo en Vicenç? Ningú mai no ho sabé perquè la seva esposa, Joanaina, s'emportà el secret a la tomba el dia 10 de novembre de 1988.

La nit de l'esfàs d'en Bernat Barrió i en Xesc Moma, també cercaren l'amo en Vicenç per fer-li la pell. Per recabar noves sobre les seves petjades, estregueren les corrioies a mestre Miquel Roca. En aquell moment suprem, el forner escoltà una terbolina vinguda del cel. Era el mateix Déu que li xiuxiejava: "Miquel, digues a en Vicenç que campi a dins Sa Corbaia". Bon re de carrerans de berbes veres que els altres donaren una batuda al llarg i ample de la contrada corbaiera i una rastejada familiar de cabo sec. Ni esquella ni esquelló. D'en Vicenç no aparagué ni un tros de llinatge.

En vista dels resultats negatius, el forner Roca sentí el veïnatge de la mort. Emperò ell callava com si fos mort de veritat. La darrera sacsajada que li daren va ser èpica; tant, que la senyora Romera s'encarà amb les autoritats entimat-los per la cara: "Si hi ha un Déu vertader, vos jutjarà de sa manera que voltros jutjau".

El forner nou seguia fent vida normal, però vivint per sobre un gruix de paper de fumar. Les passava peu alçat i cames enlaire. El matrimoni Maria-Ferrer després de 6 anys d'estar a ca seva romania indefens i acusat d'un delictes absurd.

22 de juliol de 1931. Casino del Forn Nou. A boca de taulell, madona Joanaina Caneta somriu. Asseguts d'esquerra a dreta, en Miquel Llodrà, Ros; l'amo en Vicenç Trebaï, seriós i amatent; en Tomeu Alzina, cunyat de la casa; mestre Miquel Roca, el forner nou.

Un dia del 36, el forner nou sapigué que la madona Joanaina Caneta i la seva primogènita Maria, eren a ca don Venancio (ca don Rafel d'es tren) per prendre unes consumicions de quelcom repugnant: un tassó d'oli de ricí (oli de ricino). "Hala, madona, beveu!". "Jo no puc beure". El retgiró de na Marieta, dotze anyets de tendresa la salvà tota vegada que el gallet de la pistola estava fent el clàssic i sinistre tic-tic mortal.

Desembarassada del farcell acusador, madona Joanaina Caneta trobà la bíblica Verònica en la persona de l'amo en Toni de ses Terres, el qual compatint-se'n li féu donació d'una gallina perquè en fes brou. La resposta de madona Joanaina fou així de dramàtica: "Toni, Déu m'ha donat la maina".

Quan l'amo en Xim fugí de ca'n Roca s'acabà el Centre Liberal. Aquell local era una fàbrica de vivències humanes. Els liberals des de les balenes al moixó, pastaven la vida política artanenca. Son pare de N'Andreu Forteza, Eloí, vivia al carrer des Sol, ben davant ca'n Moyà. N'Andreu estava lligat a l'empresa del Teatre Principal i penjava les postals del cinema a la cantonada del forn nou. En aquelles dates tenia la representació dels "Cafés Debray", i a la quintana del llavi superior hi portava un borrelló de llana a l'usatge d'un mostatxo com una trompa de mirar enfora. El cafè es va tancar a la postguerra i l'últim gerent va ser l'amo en Jaume Carrió, Trebai, del carrer de ses Parres, casat amb madona Fara, oncles materns d'en Jaume i en Guillem Bisqueria.

A mestre Miquel Roca Castell, el

negoci li servava el sesgo de la prosperitat. El 28 de novembre de 1928, sol·licità permís a l'Ajuntament per fer la façana nova del domicili. El batle, l'amo en Toni Amorós Ginard, de s'Hort d'en Mesquida, carrer Taulera, 27, li concedí el vist-i-plau. Dins la carrera dels anys 30, mestre Miquel Roca comprà 4 solars al Pla de Sa Sinia, a la vora del camí vell de Capdepera. Precisament on hi havia la sinia semipública. Edificà una cotxeria i un cobri dos metres lluny de la línia mestra. Després voltà els trasts a la cara de la carretera. Tal cosa fou aprofitada per caure-li una catefa de denúncies. Inclús Obres Públiques hi prengué part. Com que la raó l'assistia, el forner nou munyí l'indiot per la cresta, a pesar de ser acusat de "lladre" de carreteres nacionals.

Mestre Miquel i madona Isabel no tingueren descendència. No obstant això na Bàrbara Navarro Roca, ha estat a la vegada filla i fillola del matrimoni.

Ens explicarem: Mestre Miquel era fill de Miquel Roca Grimalt i de Bàrbara Castell Juan, margalidà aquell i felanitxera aquesta. Pastisser d'ofici, als 27 anys marità amb n'Isabel Alzina Ferrer de 26 anys, filla de Joan Alzina Amorós i Caterina Ferrer Carrió, ambdós de la vila artanenca, aleshores vivents ben veïnat del teatre al carrer de ses Roques.

A causa de l'eixorquesa del maridatge els cunyats del forner Roca, Manuel Navarro Monleón, nadiu del poble Viver, de la província de Castelló, guàrdia civil i Margalida Roca Castell, nadiua de Santa Margalida, veren amb bons ulls que na Barbareta des dels 7 anys visqués amb tots els drets i honors familiars que el cas com-

Bàrbara Navarro Roca, a l'actualitat. Viu feliç, i mata l'aranya així com Déu li dona entenent.

portava.

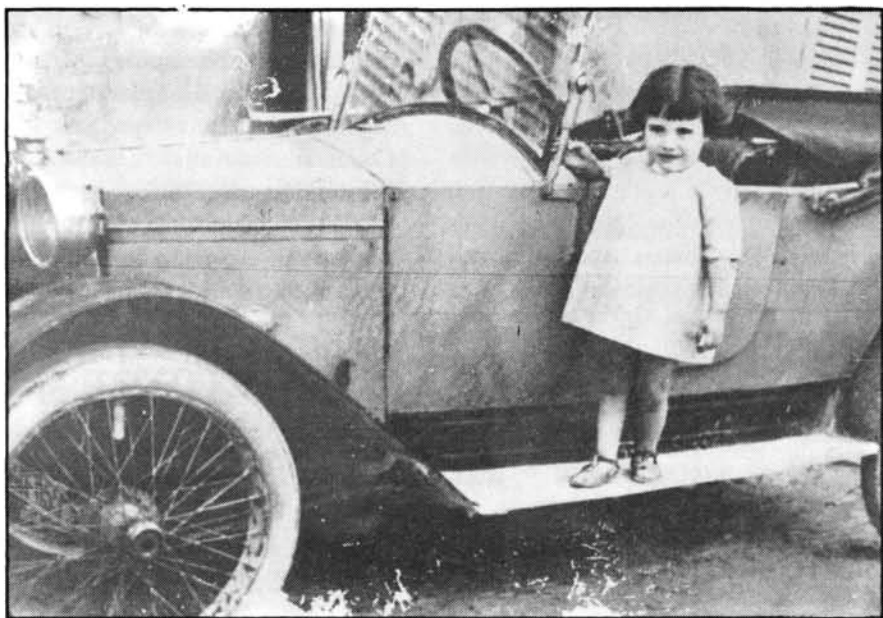
Na Bàrbara va néixer el dia 21 de novembre al carrer Major de la vila margalidana.

El 9 d'octubre de 1947 (bon temps per als forners) el P. Antoni Mòjer, TOR, es purificava les mans per unir en sant matrimoni el seu nebot Antoni Amorós Mòjer amb na Bàrbara Navarro Roca. El convent franciscà i els familiars propis, Joan Amorós Mòjer i en Miquel Navarro Roca, foren les assegurances que el junyiment seria de per vida.

Estopejant els esculls quotidians, el 27 de setembre de 1948, carrer Centre, 7, un minyó apareixia, despert i ploranyós. Al llarg dels anys demostraria ser un llampet inconformista (el 10 de desembre de 1982, formulà petició oficial per substituir la inscripció del registre civil de "Bartolomé" per l'equivalent onomàstic de Bartomeu). Té bufet obert al carrer de Ciutat. Des del 16.11.1974, na Maria Magdalena Cerdà Cerdà, li vetla el batut pobler de la templança. Qui vulgui simpatitzar amb en Tomeu que no el tracti d'abogad, sinó d'advocat o de misser.

A penes en Tomeu havia tret les dents de llet, com vet ací que el forn matern (24.11.1951) pastà una altra fornada de pa novell: En Miquel Manuel Amorós Navarro. Seguint la ferida d'en Tomeu, en Miquel cursà Dret a Barcelona. El primer d'agost de 1981 marità amb Maria Angela Boqué Genovart, una barcelonina de la màgica Barcelona.

Servida resta la petita biografia del Forn Nou. Hi ha tantes coses per contar que s'hauria mester una taringa de quartilles per glosar les vicissituds d'aquella casa. Per dissort, no disposam de més espai.

Aquest cotxe és un EHP del 26, matrícula BA 1153 (llavors era Balears). Costà 6.000 pts, o sigui, la fortuna d'en Rockefeller, equivalent a 1.200 jornals. La nineta és na Bàrbara Navarro Roca. El forner nou emprava el cotxe per fer volta a Cala Ratjada.

EL GOB I LES NORMES SUBSIDIÀRIES D'ARTA

I. El camp de golf de Carrossa

Amb aquest i successius articles volem fer una anàlisi crítica de les NN.SS. que recentment han rebut l'aprovació provisional. En properes entregues passarem revista a temes com la urbanització de "Es Canons", el tractament del sol rústic i altres.

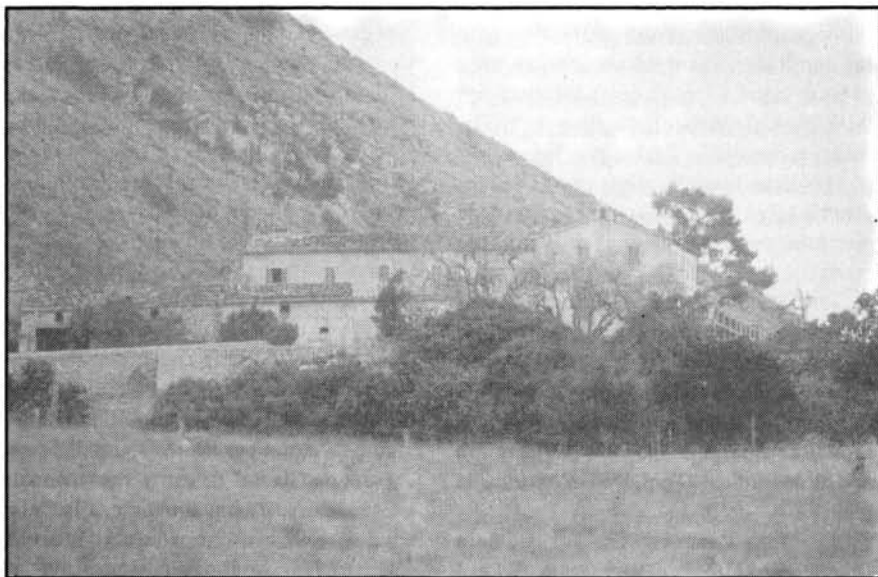
Començarem la nostra anàlisi reconeixent els importants encerts que aquestes NN.SS. contenen ja que es protegeixen els més importants espais naturals del terme com són Sa Canova, Cala Mata, Es Caló i tot el voltant de la costa des de Betlem fins a la partió de Capdepera, així com la major part de les grans possessions i de la Serra Artanenca.

Però no és la nostra intenció tan sols repartir mel i sucre sinó, més bé, analitzar els greus despropòsits que desgraciadament també hem trobat en aquest document. Hem triat com a primer tema el del camp de golf de Carrossa a causa de la seva actualitat, i ens hi estendrem no tan sols en el que es refereix a la seva relació amb les NNSS, sinó també a la seva tramitació actual perquè ens sembla que pot donar una millor visió de conjunt.

EL CAMP DE GOLF DE CARROSSA

El projecte de camp de golf de Carrossa, així com l'hotel que l'acompanya com a oferta complementària és un cas clar d'actuació desafortunada i clarament negativa des de tots els punts de vista.

Al projecte de Carrossa se li poden aplicar totes i cada una de les consideracions generals sobre els camps de golf i la llei que els empara, a més de les particulars d'aquest cas concret.

La implantació de l'anomenada oferta complementària en el cas de Carrossa significa una greu contradicció amb tota la filosofia que emana de les Normes Subsidiàries -tan proteccionistes amb les grans àrees de paisatge obert- i amb el criteri de permetre tan sols l'assentament de població al voltant dels actuals nuclis: el casc d'Artà, S'Estanyol, Colònia de Sant Pere i Betlem, tal i com està exposat en la seva memòria.

Les NN.SS. eren l'instrument adequat per a impedir la possibilitat de la construcció del camp de golf i l'hotel que ens ocupa si es volia ser conseqüent amb les conviccions exposades en l'esmentada memòria.

La zona afectada pel camp de golf i l'oferta complementària es troba dins l'Inventari d'Espais Naturals d'ICONA, dins l'Estudi d'Àrees a protegir de l'INESE i de la proposta del Govern d'Àrees a protegir. Igualment, a les Normes Subsidiàries aprovades inicialment per l'Ajuntament apareixia la

zona com a Paratge Preservat i al Pla Provincial de Balears una zona es qualifica com a Excedent i l'altra com a Forestal. Es tracta per tant d'una zona que gaudeix d'uns valors paisatgístics i ecològics importants.

Però a més de totes les raons ja esmentades, la documentació presentada a l'Ajuntament per la tramitació de la declaració de l'Interès Social, prèvia a la concessió de la llicència de construcció, incompleix en molts i importants aspectes la mateixa Llei de Camps de Golf. Així ho posa de manifest l'informe de l'arquitecte municipal M. Carrió. Malgrat aquest informe negatiu la Comissió de Govern municipal formada per regidors dels Independents i PSOE, donà el seu suport al seguit de la tramitació per part de la Comissió Provincial d'Urbanisme. L'incompliment més important de la Llei era el referent a la impossibilitat de construir cap camp de Golf en les zones que per aplicació del Pla Provin-

GERALD VINCENT

escola d'idiomes
NINS I ADULTS

* ANGLÉS, FRANCES, ALEMANY
* RECUPERACIÓ I REFORÇ D'EGB, BUP I COU
* ANGLÉS A ANGLATERRA

(CURSETS ESPECIALS D'ESTIU)

POMPAS FUNEBRES ARTANENSES

Ada. Ferrocarril, 33 - ARTA

Para avisos y preavisos: Tel. 56 30 96 56 39 34

NOCTURNOS Y FESTIVOS

cial sigui el seu ús incompatible, tal com és l'ús agrícola-ramader i forestal de la finca Carrossa. Així es refereix als municipis sense planejament general aprovat.

Un altre incompliment era l'altura i nombre de pisos de l'edifici projectat, que sobrepassava en molt els permesos per la llei.

L'estudi d'impacte ambiental presentat per la societat promotora feia notar aquest últim extrem i molt d'altres pel que donava com a resultat de l'estudi que "l'impacte ambiental de la solució proposada és negatiu amb característiques no admissibles".

Altres aspectes negatius eren que "... no es respecta la transcendència ambiental que té el conjunt d'edificacions de Carrossa i es pretén utilitzar la posició destacada del coll en què es troba el conjunt per a donar importància i vistes a la nova instal·lació hotelera, massificant la construcció ...".

Els camps de golf i la Llei que els fa possibles

A la nostra Comunitat s'estan cometent els mateixos errors que s'han succeït al llarg de l'època "desenvolupista" que ens ha tocat viure.

Un exemple clar de tot això és que a algunes ments privilegiades se'ls ha ocorregut la lluminosa idea d'intentar convertir el nostre territori en "la meca" dels golfistes anglosaxons i nòrdics durant l'època invernal, i de passada -diuen- diversificar l'oferta cercant un turisme de qualitat.

Per tant, propiciant una vegada més la massificació, en aquesta ocasió dels camps de golf amb el consegüent hotel, apartahotel o qualsevol altre tipus de "oferta complementària", i ocupant urbanísticament les zones rurals, el Parlament de les Illes va aprovar la Llei de Camps de Golf.

Una alternativa a la Llei, cas de considerar-se socialment positiva l'existència de camps de golf, passaria per legislar de manera que s'evitassin els efectes que precisament amb la llei actual es produeixen. Hauria d'exigir-se que estiguessin situats necessàriament tocant o molt prop als nuclis urbans, turístics o no. D'aquesta manera: - Es possibilitaria i hauria d'exigir-se, la utilització d'aigües depurades per regar, produïdes en abundància pels grans nuclis urbans.

- S'aconseguiria integrar el camp de golf com un gran espai verd dins la zona urbana, a mesura que aquesta anàs creixent al seu voltant. - L'oferta complementària, cas d'esser necessària per la rendibilitat econòmica del camp de golf, no romandria aïllada i desconectada d'una zona urbana, i per tant no suposaria un nou impacte negatiu al medi rural.

- La influència positiva sobre el teixit econòmic-social podria ésser més factible.

El manteniment d'un camp de golf suposa unes necessitats de rec desmesurades. Per terme mig, un camp de golf utilitza diàriament entre 1,5 i 2 milions de litres d'aigua per mantenir la gespa,

a part de la necessària per a les instal·lacions hoteleres pròximes. Un camp de golf consumeix en un sol dia tanta aigua com una família de 4 persones al llarg de 8 anys i mig.

Malgrat al projecte de camp de golf de Carrossa es conclou que l'aigua pot ser aportada per la recollida de les pluvials, i per l'aigua dels pous existents a la finca, així com per l'aigua d'una estació depuradora pròpia, no s'aporta cap document sobre disponibilitat d'aigua, ni cap document que demostrï que tinguin una concessió del MOPU per utilitzar les aigües dels pous existents a la finca per a ús recreatiu, per a ús urbà i la de la depuradora de l'hotel.

Per altra banda el rec amb aigües depurades sempre és perillós, per la qual cosa s'hauria menester d'un estudi seriós sobre les conseqüències de la seva utilització. La construcció dels greens suposarà modificar les condicions del sòl, amb possibles efectes contaminants a causa de la utilització d'herbicides i adobs que poden afectar el subsòl i la composició química i orgànica del sòl.

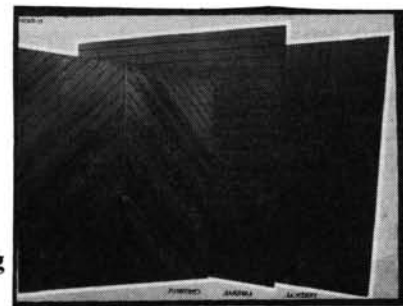
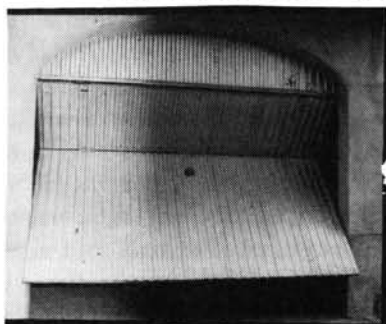
GOB - Delegació local d'Artà.

MONTAJES SERVERA

PUERTAS BASCULANTES, AUTOMATICAS Y CON MANDO A DISTANCIA

MACHIMBRADO DE NORTE Y TEKA
CHAPA PEGASO
PINTADAS CON
DIFERENTES COLORES
SE LAS MONTAMOS
EN CUATRO HORAS

Kombi

Clasig

C/ Pep Not, 59 tel. 83 61 31 - Artà

CONSIDERACIONS SOBRE LA R.E.M.

És normal que les institucions, qualssevol que siguin les seves funcions, quedin, amb el pas del temps, antiquades o que, en el pitjor dels casos, oblidin la seva funció i converteixin la seva supervivència en únic objectiu. Aquesta normalitat ve donada pel fet que la realitat sobre la qual actuen les institucions sol canviar molt més ràpidament que no les institucions mateixes. Es per això que aquestes, si volen ser útils i eficaces, han d'estar sempre alerta als canvis, han d'assimilar-los i han d'actuar en conseqüència. Sobretot si tenen un fort caire social, com és el cas de l'Educació.

D'algun manera l'educació, fins i tot en aquells casos en què està estructurada com un pur mecanisme, ha estat relacionada amb l'experimentació, si més no per necessitat, perquè l'acció educativa la demana per essència. I seria absurd afirmar que la reforma educativa va començar fa cinc anys. El que sí ha passat és que l'administració educativa va donar suport oficialment als moviments de renovació pedagògica preexistents i es varen crear els centres experimentals de reforma. Es a dir, es va institucionalitzar l'experimentació per tal de crear l'estructura d'un nou Sistema Educatiu que ha culminat amb l'aprovació de la LOGSE la qual probablement es posar en marxa el curs 92/93.

No cal dir que el sistema educatiu d'un pas no obeeix exclusivament directrius estrictament culturals, sinó que també segueix en gran part, si no fonamentalment, directrius socioeconòmiques, tecnològiques i d'altres. I és clar que la Logse no és una excepció (allarga l'ensenyament obligatori fins als 16 anys, introdueix l'aspecte tecnològic, regula els mòduls professionals, etc.).

La proposta del nou sistema educatiu ha estat molt discutida (potser encara no a bastament) i no es pot negar que presenta aspectes positius: els centres gaudiran de l'autonomia suficient per adaptar el sistema educatiu al medi; ofereix un currículum prou obert; proposa una concepció constructivista ponderada de l'aprenentatge/ensenyament; propugna un acostament a l'alumne per tal d'aconseguir una ensenyana més personalitzada; avança

l'optativitat de les matèries; propicia el treball en equip dels professors, etc. Passem, per, al nostre cas concret.

El fet que a l'Institut d'Art enguany s'hagi comenat la Reforma té, bàsicament, dues causes:

1 Per una part, la Secció de F.P. que, per motius de tots coneguts, ha passat a l'edifici del l'Institut de BUP. l'havia de fer per la desaparició de les Seccions.

2 Pel pla de MEC d'expansió progressiva de la Reforma, amb la finalitat d'experimentar els efectes que produir la implantació total de la Logse. Essent 1 ocasió de 2.

Si traçam una panoràmica que tenguim com a nucli el present i que inclogui el passat i el futur immediats, ens trobam amb tres fases diferenciades:

1. Fase d'experimentació (fonamentalment de curricula i metodologies) per a la Reforma.

2. Fase actual de transició.

3. Fase d'aplicació de la Logse.

Ens trobam, per tant, en un moment obligadament difícil, confús. Per una part, durant la 1 fase l'experiència era voluntària i duita a terme per professors interessat en l'experiment. La situació ara és ben diferent: ni l'experiència és completament voluntària, ni (majoritàriament) els professors hi estan especialment interessats. Per una altra part, la Logse no està desenvolupada i moltes qüestions essencials són encara incògnites.

S'ha passat d'unes estructures clares (bones o no, productes de la inèrcia o no: aquesta, ara, és una altra qüestió) en l'organització de la F.P. i del B.U.P. a una certa inseguretat incòmoda, produïda per la desorientació que genera una situació que no és la que era (experimentació) ni la que serà (incògnita sobre els futurs decrets que han de desenvolupar la Logse).

La iniciació de la REM al nostre centre ha vengut precedida d'unes circumstàncies que no podem qualificar de positives:

a.- Es partia de zero. Tot començament és difícil, sobretot si no hi ha un motor amb un mínim de cavalls que donin la potència necessària per vèncer la inèrcia.

b.- S'ha fet de forma precipitada. Així com la rapidesa pot ser en determinades circumstàncies positiva, les

precipitacions no són bones per a res.

c.- El professorat no es trobava suficientment motivat. Aquesta mateixa revista informava (10/03/90) que "és evident que aquesta innovació ni motiva ni convenç el professorat". A això, hi hem d'afegir que la majoria dels professors que imparteixen REM són nous al centre. Es a dir, que, quan a finals de setembre s'incorporaren al centre, es trobaren ficats dins el sac de la Reforma, presumiblement sense fer-ne comptes.

d.- L'espectació que havia produït la REM dins la nostra societat local venia definida, si no pel rebuig, és per l'escepticisme.

L'anàlisi d'aquests elements mostren que la predisposició cap a la REM no era la millor. I, en conseqüència, la previsió de resultats no podia ser massa encoratjadora, si havíem de ser realistes.

Passat el primer trimestre de classes, s'han pogut constatar les dificultats ja comentades. Som conscients que l'objectiu d'aquest primer curs és ensopegar i aprendre fins on sigui possible.

Pel que fa al material, es pot dir que el centre ja disposa de l'instrumental necessari per impartir aquelles matèries més novadores (Artística i Tecnologia).

Per els elements més essencials de l'educació són els alumnes, els professors i l'organització de la seva activitat dins el centre.

Quant als alumnes, s'ha de constatar que, en aquesta edat, 14-16 anys, no són tan diferents els uns dels altres. I, tot i que els professors avesats noms a impartir BUP hagin notat la diferència, s'ha de dir, encara que les bases de la comparació no siguin homologues, que, pel que fa a les notes de matèries, els grups de 1er de REM han obtingut els resultats més extrems de tots els primers cursos: els més bons (1 grup) i els més dolents (3 grups). En definitiva, per, hi ha quelcom indefugible: són els professors que s'han d'adaptar al nivell dels alumnes.

Els professors, per la seva part, han topat amb problemes greus: nova manera d'avaluar, nous continguts (de vegades no massa clars), nova manera d'ensenyar, etc. Per això, tot i essent greu, no ho és tant com la manca de preparació, sobretot, l'absurd que re-

greu, no ho és tant com la manca de preparació, sobretot, l'absurd que representa l'avaluació d'uns objectius (establerts per la nova estructura) sense haver-los treballats (i tornam als efectes de la precipitació).

L'organització del centre també haurà d'anar adaptant-se a les noves situacions que la REM planteja.

Comptat i debatut, el nou sistema educatiu (el de la Logse més que no el de la situació actual de la REM) comporta una sèrie de possibilitats que permetran, si són utilitzades convenientment, un apropament als alumnes i una nova manera de fer un aprenentatge / ensenyament més lògic, més efectiu i més en consonància amb la realitat. Però hi ha un "però". I consisteix, com afirma J. Carbonell (Quadern, El Pas, 10 gener 1991) en el fet de "construir un discurs pedagògic i una política educativa sense comptar, prèviament, amb la disponibilitat i el compromís del professorat". Si no s'aconsegueix aquesta disponibilitat i aquest compromís, tampoc no s'aconseguirà l'objectiu d'obtenir una millor qualitat en l'ensenyament. Perquè, al cap i a la fi, qualsevol sistema educatiu ha de tendir a exercir la reflexió i a obrar amb seny. Es a dir, a posar en pràctica el que el Professor Jaume Sureda en diu la "pedagogia del sentit comú", que sembla que continua essent dels més poc comuns dels pocs sentits que tenim.

contestador
83 50 33
automàtic

Personatges d'antany

Pot ser que fos devers l'any 60, el dissabte de Sant Antoni de Viana, fent la capta del Sant.

Els personatges eren d'època i bastant populars. De dreta a esquerra hi veim: l'amo en Miquel de Xiclati, obrer de Sant Antoni durant molts d'anys. Després, don Pep Jordana, un gran capellà que va estar molts d'anys a Artà. Fou el fundador de la Congregació Mariana i un gran benefactor del nostre poble. L'altre capellà és don Gabriel S'Asdoro, que va ser molt popular a Artà, Capdepera i La Colònia, on va morir. Descansin en pau els tres. L'al·lotet de la

dreta és en Bernat Rotger Servera, que actualment viu a Ciutat; per aquelles saons corria darrere els captaires de Sant Antoni com molts d'altres al·lotets del seu temps.

Per damunt del barret de don Gabriel guaita un bergantell que és gairebé tan jove com ara: es tracta d'en Toni Puceta, avui hortolà major de s'hort de n'Oleo i patriarca empeltat a la Colònia de Sant Pere. L'escenari és el carrer de na Careta davant **La Industrial Balear**, d'Antoni Brunet Frau.

L'esplèndida fotografia és del mestre Pere Sancho, Cusí.

BAR - RESTAURANTE

Especialidad

Cocina

Mallorquina

ES PINS

Carrer de Ciutat, 49

Tel 83 64 61

07570 - ARTA

NOTICIES

MISSA DE COMUNITAT

Dissabte dia 26 hi ha Missa de Comunitat. És a les 7'30 del vespre, com de costum.

ECONOMIA

S'ha repartit el resum econòmic de 1990. El moviment econòmic que hi ha hagut durant l'any passat supera els onze milions de pessetes. Les entrades totes són per mitjà de donatius, llevat d'un milió de pessetes que ha entrat com a subvenció de la comunitat autònoma per millorament de façanes. Les despeses més importants són 5.997.690 pessetes per obres (Centre Social, Església i Sant Salvador). 1.961.110 pel concepte de personal; 895.973 per col·lectes que feim arribar a l'Església Diocesana i Universal. El deute de la parròquia a 1 de gener de 1991 puja 1.345.546 pessetes. per més informació, en el resum econòmic que trobareu a les portes de l'Església.

CAMPANYA
AUTOFINANÇAMENT

Es llança una campanya d'autofinançament. L'any passat, a la campanya 100 x 1.000 es varen suscriure 157 persones, que varen aportar 1.858.000 pessetes. Es torna llançar la campanya, aquesta vegada però, per l'autofinançament global de l'Església.

CONTRA LA FAM

La campanya contra la fam en el món es celebrarà el mes de febrer amb el lema: **COMPARTIR ÉS FER JUSTICIA.**

INEVITABLE ECONOMIA

Aquests dies de final de gener, s'ha publicat el resum econòmic de l'any 1990. La lectura de tantes quantitats i conceptes fa pensar... La primera impressió que suscita és que hi ha moltes persones generoses. Fa pensar també en un fet: per dur a terme la seva missió, les parròquies necessiten inevitablement recursos econòmics suficients.

Fa uns anys que sentim parlar de l'autofinançament de l'Església.

o sigui, que el sosteniment econòmic dels medis necessaris (personal, instal·lacions, materials...) perquè l'Església pugui subsistir i complir la seva missió, és un deure de tots els qui creim en ella, i ens beneficiem dels seus serveis i dels qui, sense ser creients, reconeixen com a positiva la funció social, cultural i benèfica que duu entre mans.

Això vol dir que l'Església diocesana i per tant totes les comunitats que la formem, referent a la seva estructura bàsica i als seus serveis ordinaris ha d'autofinçar-se per les aportacions dels qui ens considerem els seus membres.

Aquesta és la crida que l'Església ens fa. La nostra aportació és necessària i prest serà imprescindible per la marxa normal de les comunitats.

UNA CAMPANYA
D'AUTOFINANÇAMENT

La nostra comunitat cristiana ha donat proves de generositat: les pàgines que formen el resum econòmic de l'any 1990 en són una bona mostra. És més, la campanya 100 x 1000 per la conservació i millorament dels nostres edificis va tenir l'any passat una resposta sincera i eficaç.

Això ens anima a tornar demanar la vostra aportació, aquesta vegada d'una forma més constant i oberta a totes les necessitats globals de la nostra parròquia, per tal de donar passes reals vers l'autofinançament de la nostra comunitat.

UNA COMPARACIÓ

Vos ajuntam un estudi comparatiu que ens pot ajudar a reflexionar sobre la nostra col·laboració efectiva.

Comparau aquests "gastos" mensuals:

Un cafè diari suposa ..... 1.950 pts.
Prendre una cervesa ..... 2.250 pts.
Un paquet de tabac negre ..... 1.800 pts.
Llogar una pel·lícula
de vídeo setmanal. .... 1.400 pts.
Anar al cinema una vegada. .... 400 pts.
Una subscripció al diari ..... 2.000 pts.

Una aportació de, per exemple, 1.000 pessetes mensuals és elevada? És normal?

No creus que la teva aportació a les activitats parroquials val bé l'import d'un diari, un cafè, una capsa de tabac...?

Si pots contribuir a l'autofinançament de la nostra Església demanem que ens facis arribar la fitxa de subscripció que hi ha al final del resum econòmic de l'any 1990. Moltes gràcies.

En nom del Consell Parroquial i del Consell d'Administració,

Francesc Munar,
Marià Gastalver i
Pep Gelabert

INSTAL·LACIONS

m. mascaró

Avinguda Costa i Llobera, 34-B
tel. 83 67 10

ARTA (Mallorca)

FENT CAMI CAP A XAUXA

En aquesta entrevista vos presentam el grup de pre-matrimonials, compost per matrimonis adults d'Artà, Capdepera, Cala Ratjada i Sant Llorenç, amb edat compreses entre els 30 i 55 anys.

1. Entrevistador: Quina és la vostra tasca?

Resposta: acompanyar els nuviis durant els cinc dies que dura el curset que es fa a l'arxiprestat d'Artà.

2. E.: Quin temps fa que es realitzen aquests curssets?

R.: Aproximadament dotze anys. Cada any es fan tres curssets d'una setmana, segons la quantitat de parelles que hi ha que es volen casar per l'Església.

3. E.: Els matrimonis que acompanyau els nuviis, sempre heu estat els mateixos?

R.: Alguns matrimonis ho han deixat, altres s'han incorporat i n'hi ha que ho feim des del principi.

4. E.: Podeu explicar-nos quina és la dinàmica del curset?

R.: El curset dura cinc dies, i cada dia es tracta un tema diferent. El primer dia consisteix en aprofundir la seva opció de casar-se per l'Església. També s'utilitzen diverses dinàmiques per conèixer-se i rompre el gel entre les parelles. Després ens reunim en petits grups de treball i cada matrimoni acompanya un grup de parelles per comentar el tema: per què vos casau per l'Església. Seguidament feim una posada en comú.

El segon dia es tracta el tema de la comunicació dins la parella. Es posen filminies i es segueix la mateixa dinàmica que el dia anterior: grups petits i llavors gran grup.

El tercer dia se profunditza la importància de Jesús dins la parella.

El quart dia hi ha una xerrada amb un metge sobre sexualitat i el cinquè amb un psicòleg i es treballa amb tècniques de comunicació.

5. E.: Creis que aquests curssets són profitosos per les parelles o tot això és un temps perdut?

R.: Podem dir que sí, que és molt positiu. El darrer dia es fa una enquesta i amb aquests dotze anys que duim d'experiència podem dir que quasi totes les parelles coincideixen en afirmar que és molt positiu per ells, i ens hem de fiar de la seva sinceritat.

6. E.: A vosaltres, després de tants anys, què és lo que vos anima a seguir?

R.: Nosaltres ens beneficiam més del que hi aportam: sempre en sortim enriquits. Renovam il·lusions pel fet d'estar oberts a aquesta joventut.

7. E.: Quina preparació teniu per fer aquests curssets?

R.: Bona disposició, aportant la nostra experiència i les vivències amb que ens trobam diàriament dins la vida del matrimoni, tan les positives com les negatives.

8. E.: És obligatori fer aquest curset per casar-se per l'Església?

R.: És una pregunta que les mateixes parelles s'haurien de plantejar quan demanen el sagrament del matrimoni.

Nosaltres creim que, amb les hores que es dediquen als preparatius d'unes noces, ben bé poden dedicar unes hores a aprofundir la seva decisió de casar-se per l'Església.

9. E.: Per què creis que tanta gent es casa per l'Església?

R.: Alguns per costum, altres per la família, per la festa (fa més festa casar-se per l'Església, el reportatge és més vistós...) Alguns per un sentiment de nostàlgia religiosa i els altres perquè creuen realment en el sagrament del matrimoni.

10. Què dirieu a aquesta gent que es casa per l'Església per costum, per la família, etc.?

El matrimoni és tan vàlid per l'Església com per lo civil. Trobam que no haurien de demanar un Sagrament si no hi creuen, i que siguin honests amb ells mateixos i respectin els qui creuen en el sagrament.

Aprofitant aquesta entrevista voldríem convidar tots aqueslls matrimonis que senten aquesta mateixa curolla i que vulguin participar en aquests curssets: seran benvinguts.

Agraïm a aquest grup la seva col·laboració.

Jardineria, Diseny,
Manteniment i
Venda de Plantes

Joan LLavata Morey

Plaça Conqueridor, 8
Tel. 83 52 44

07570 ARTA
(Mallorca)

MEDICA ARTA

Avgda. Costa i Llobera, 3 (al costat d'Optica Artà)

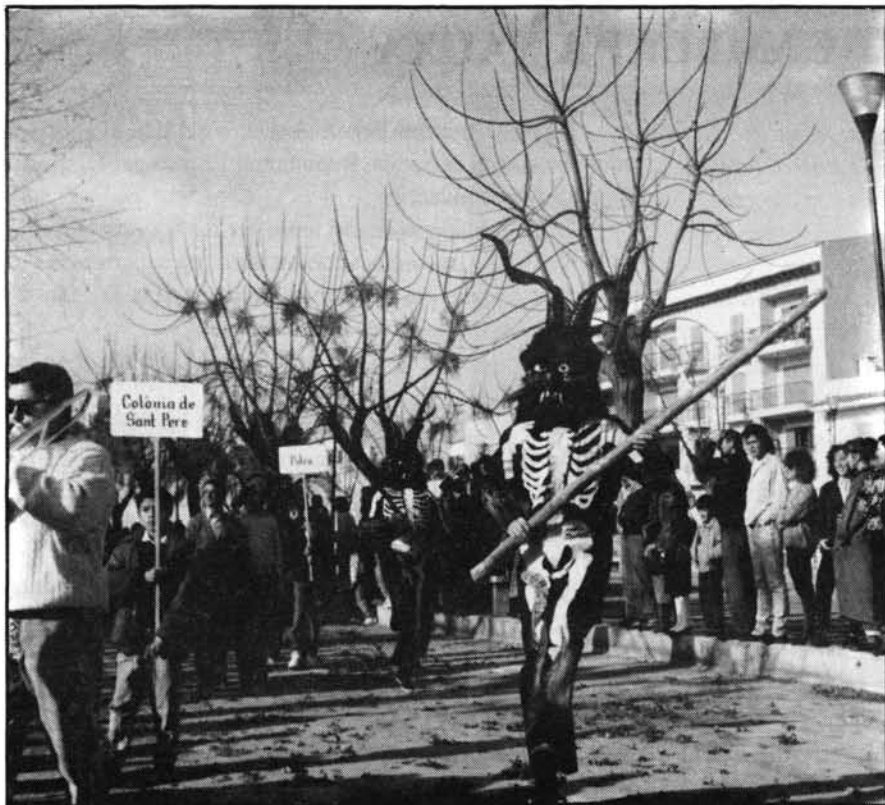
CENTRE DE RECONeixEMENT PER A CARNETS DE CONDUIR I PERMIS D'ARMES

Horari: Dimarts i Dijous, de 17 a 20 hrs. Dissabtes, de 10 a 13 hrs.

Dr. BARTOMEU BARCELO. Medicina General

(ASISA, IMECO, SANITAS,...)

Horari: Cada dia, llevat de dissabtes i festius, de 18 a 20 hrs.

Festa de Sant Antoni

El més destacable d'aquesta quinzena ha estat sens dubte la celebració de la festa de Sant Antoni. Hi hagué molta animació la nit del dissabte en torn dels foguerons on les pandilles d'amics i veïnats anaven cantant les cançons de costum. Les beneïdes resultaren una mica més fredes, cosa que tal vegada va ser ajudat pel ventet de gregal que penetrava en el cos.

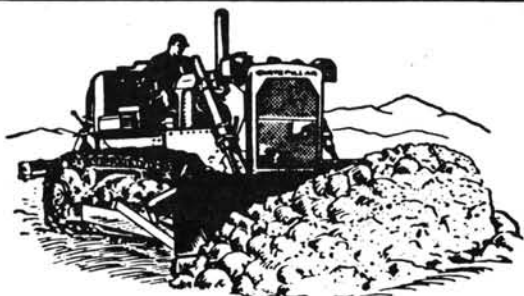
"Les beneïdes han estat magretes" comentaven alguns dels assistents, i això que es distribueixen 34.000 pessetes en premis. Per ventura el fet que avui quasi ningú es dediqui a l'agricultura fa que es disposi de molts pocs animals. Tanta sort que els cavalls que desfilen a la cavalcada donen un to de vistositat i elegància.

Una altra assemblea extraordinària al Club Nàutic

És molt probable que el pròxim dia 2 de febrer se celebri l'assemblea general extraordinària del Club Nàutic per tal de promoure les possibles candidatures de cara a les eleccions d'una nova Junta Directiva. Fins al moment present no ha trascendit res respecte a noves candidatures, la qual cosa fa pensar si no hi haurà alternativa a l'antiga junta que ara segueix en funcions. Per altra banda s'ha sabut que el president dimissionari, Antoni Mus, s'entrevistà amb el president de la Comunitat Autònoma, Gabriel Cañellas, el qual, segons sembla, podria dur al Parlament Balear el tema de l'ampliació del port de la Colònia abans de les eleccions autonòmiques.

Ascens

Andreu Genovard Sureda, operador de ràdio del CAE (Cos Especial d'Especialistes) ha estat recentment ascendit a capità. Andreu Genovard, que era tinent des del 1984, té ara 53 anys i està a la reserva transitòria des del novembre de 1988. Enhorabona.

COEXA, S.A.

CONSTRUCCIONES, EXCAVACIONES Y ASFALTOS

DELEGACIÓN EN CALA RATJADA:

Vía Mallorca, s/n. - Tel. 56 37 48

HORMIGON PREPARADO
BOMBA HORMIGONAR PROPIA
CONTROL CALIDAD - LABORATORIO

Hormigones

FARRUTX, S.A.

C / F A - 07 254118

Planta: Carretera Arta - Alcudia, Km. 4

telf. (908) 136003

DESMONTES

ASFALTOS

AGLOMERADO

EXCAVACIONES

PLANTA DE AGLOMERADO

CANtera DE ARIDOS PROPIA

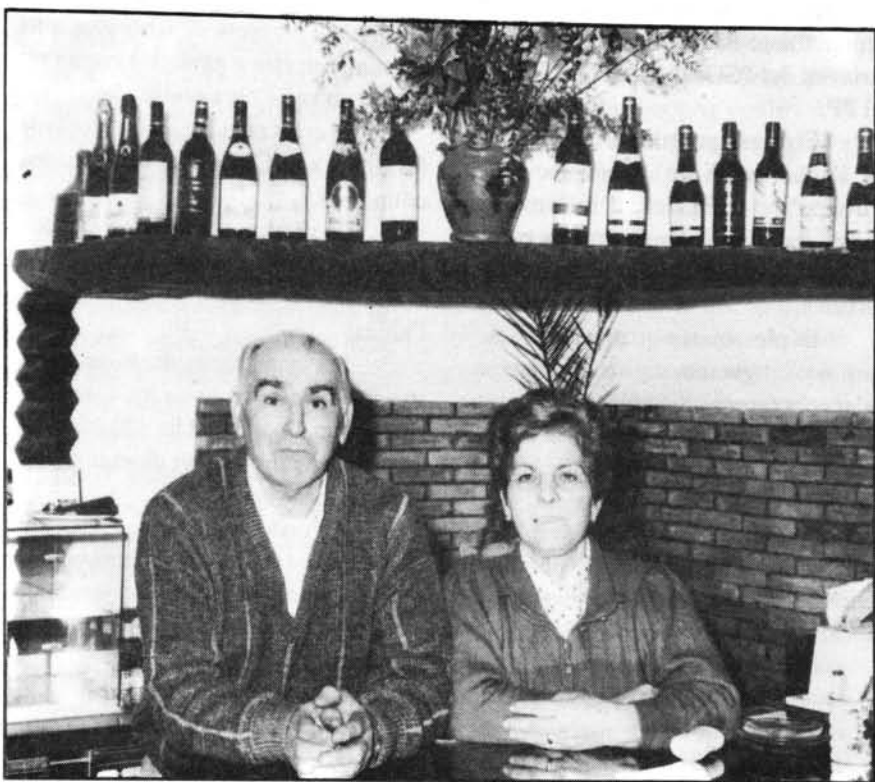
ALQUILER MAQUINARIA

Noves de Ca'n Faro

Al Celler de Ca'n Faro hi ha hagut canvi de maneig. El matrimoni format per Bernat Ferragut Juan i Antònia Danús Pastor el deixen després de vint-i-sis anys. Ell ha arribat a l'edat de jubilació i a ella la seva salut li recomana descans. Els seus fills tampoc no continuen. N'Antònia perquè té guany a un altre lloc i en Guillem perquè tot sol prefereix obrir-se camí en altres activitats. "Totos dos canvien per millorança" ens ha dit madò Antònia. El celler, des del dia 16 de gener en què feren el canvi, és regentat per Jaume Gili Ferrer i Catalina Soler Esteva, artanencs que s'havien establert a Cala Ratjada. La veritat és que no ho deixen de tot perquè continuen amb els bufets als salons de dalt.

Des del 19 de desembre del 1964 l'establiment ha estat obert "i mai no hem necessitat un municipal per posar ordre", rebla la madona. Compraren la casa d'en Joan Campins i començaren amb quatre taules, ells dos i l'ajuda de n'Antònia, encara una nina. Una ració de frit valia 15 pts. (ara en val 450) i una copa d'herbes, 3. A cada botella hi apuntaren el preu de la copa "perquè jo no m'embullàs", recorda la madona. El negoci va partir bé i aviat ampliaren, compraren Can Rai perquè donava al carrer Ciutat. Després feren els salons de dalt. Després compraren Can Metler i feren la permuta amb la casa de Son

Pi, just veïnat, on hi feren la cuina. Els fills s'hi incorporaren, i el gendre, i més dones. Bon menjar i a bon preu, junt amb unes especialitats molt ben acollides pel públic, feren anar el negoci amb bon vent. Aconseguiren una justa anomenada que els nous estadans volen conservar, tant amb el nom com amb l'estil. Per això aquest dies encara els ajuden en aquest camí de perpetuar Can

Faro.

L'amo en Bernat i la madona Antònia volen viure bé. A l'hivern, no frissar d'aixecar-se, anar a l'hortet de tarongers... A l'estiu llogaran un xaletet a la vorera de mar per passar l'estiu. Volen viure bé. Com que s'ho mereixen, els desitjam de bon cor que les velleses els resultin llargues i amb salut.

RACO DEL POETA

"Les despulles són de la terra, l'ànima, del cel".

Cercant el camí més correcte,
Jaume, et volem recordar.
Què estaràs de bé a la llar
de la vida perfecta!
De l'infinit més enllà
tu n'ets hoste predilecte
perquè ton viure fou recte
aposta Déu et cridà.
Fores home bondadós,
de temperament reposat
per nosaltres respectat
ja que res tenies gelós.

Sempre estaves conformat
i per tothom bondadós,
no deixes ningú agraviat.
De mig solies jugar,
dins Es Cós feres història
l'afició, que té memòria,
ja mai t'oblidarà,
mentre que tu, des de la glòria,
per a tots vulguis pregar.
D.E.P.

Pere Vicens Alzamora

POLITICA LOCAL. Tomeu LLiteres.

Es celebrà una de les darreres sessions d'aquesta legislatura, amb l'absència dels regidors Piris què és el primer tinent-batle, Maria què és el portaveu del PSOE i Sureda que ho és del PP.

El primer punt del l'Ordre del Dia era l'adjudicació de l'obra de construcció de l'Edifici d'Informació Turística de La Colònia, inclosa en el Pla d'Embelliment de Municipis Turístics.

Es presentaren quatre empreses, dues no estiguéren registrades per a poder concórrer a una subhasta pública: eren la dels germans Jaume, i la Llaneras-Bordoy. Encara que estiguin legalitzades aquestes dues empreses no tenen tots els requisits necessaris per poder optar a una subhasta pública. COEXSA no presentà la corresponent fiança.

S'adjudicà a l'única empresa que presentava tots els requisits legals, que era l'empresa Danús, que rebaixa un 3,5% el preu inicial i ho deixa en 10.850.000 pessetes. És dirigida per un fill d'un artanenc afincat a Capdepera.

El segon punt era l'adjudicació de la Pista Esportiva i Piscina de Na Caragol. Obra inclosa en el Pla d'Equipament Esportius.

L'empresa dels germans Jaume Orell, que és una comunitat de béns, no té els requisits legals com ja hem ressenyat al primer punt, per tant també quedà exclosa la seva participació.

L'empresa a la qual s'adjudicà l'obra és COEXSA que sí presentà fiança a aquesta obra. Se li concedeix la construcció per un muntant de 38.500.000 pessetes.

El tercer punt feia referència al sistema d'adjudicació de les obres del Poliesportiu Municipal, consistents en

fins a 100.000.000 de pessetes i una vegada adjudicada sols disposaran de sis mesos per a la seva construcció. Endemés l'empresa constructora s'ha de comprometre a garantir i conservar durant un any l'obra realitzada.

El quart punt era la conducció de les aigües a La Colònia i urbanitzacions colindants.

Es preveu construir un depòsit just a baix de les cases de Sa Devesa i des d'allà fer la xarxa de distribució de l'aigua.

Les condicions de la subhasta són les mateixes que en les anteriors, surt per un preu inicial de 120.000.000 de pessetes i disposaran de vuit mesos per a la construcció.

Per poder realitzar aquesta obra es posaran en marxa unes contribucions especials que la secretaria ja està estudiant. Per tant no es sap encara com s'aplicaran.

El darrer punt de l'Ordre del Dia era el sistema de contractació i condicions per adjudicar l'enllumenat públic i pavimentació de la urbanització de Montfarrutx, que surt a pública subhasta per 21.000.000 de pessetes i 600.000 de fiança.

Per mor d'una pregunta d'un regidor, ja fora de la sessió ens assabentàrem que s'està estudiant la construcció d'una depuradora a La Colònia.

Com ja deim a l'encapçalament de la crònica, creim que serà una de les darreres sessions que celebrarà aquest Consistori i per quedar bé tots els assistents votaren a favor de les propostes dels grups majoritaris. Tot fou aprovat per unanimitat, es veu que hi ha eleccions a la vista i ningú no vol cridar l'atenció desfavorablement davant els seus possibles electors.

ARA FA 25 ANYS

BELLPUIG, 8 de gener de 1959, nº 73

* En VOCES AUTORIZADAS, Santiago entrevista a , "...gracias a los buenos oficios de nuestro amigo Pablo Piris, les presentamos hoy a don José Carreras Fernández, sevillano de nacimiento, artanense de adopción y, autor además, del magnífico Belén instalado en el Centro Social..." al qual li demana "...¿Qué siente en Navidad, el forastero?..." "...Una gran nostalgia de la familia..." "...¿Cómo fue el recalar aquí?..." "...Yo vine a Artà formando parte de la Compañía de Comedias de Yiyi Fernández. Al terminar la temporada, decidí abandonar el teatro y quedarme entre vosotros... Artà me causó buena impresión, lo mismo que los artanenses, claro que siempre hay algunas excepciones, y aquí pienso quedarme definitivamente..."

* Del NOTICIARIO LOCAL en treim les següents notícies: "El P. Muntaner, T.O.R., se marcha al Perú", "...Las calles locales, que hasta hace poco tiempo se quedaban a oscuras..ha quedado subsanado, al acordar el Ayuntamiento dejar las luces callejeras encendidas toda la noche..."

* DE LA COLONIA DE SAN PEDRO llegim "...Primera edificación en la zona residencial de Betlem...para festejar el acontecimiento, su propietario D. José Prats y Serra invitó a un almuerzo a las autoridades de Artà y Colonia, a un buen número de sus amistades y a todo el personal obrero..."

FORN DE CAN BECA

CADA DIA, BON PA

Despatx central: Rafel Blanes, 51. Artà. Telèfon: 83 61 72

COMANAU LES ENSAÏMADES AMB TEMPS

FUTBOL**Lliga de 1ª regional.****C. D. Artà, 1 - U. D. Collerense, 2**

Al primer minut de joc els visitants ja havien advertit del seu perill amb dos xuts enverinats meravellosament neutralitzats per Martí, sobretot el segon, a boca de canó. A l'Artà li costà moltíssim mantenir el 0-0 a la primera part, amb el fort vent en contra. Just començada la segona els visitants marcaren en un descuit local. L'Artà no feia mal joc en l'inici de la segona part, i aconseguí l'empat de forma merescuda. Sobrevingué la desgràcia d'un arbitratge perfecte tacat per dues o tres jugades que varen ser decisives: dos penals reclamats, i el gol de la victòria visitant que va anar precedit de falta indiscutible que l'àrbitre tampoc no va apreciar, possiblement tapat pel mateix jugador que la va cometre. Per acabar de fer el pa negre, Remacho, autor del gol local, va fallar un penal i el remat a què encara va tenir opció.

Una novetat estratègica que donava resultat: l'avançament d'en Jeroni. Més es va veure l'encert quan va ser substituït, perquè la solidesa de la defensa es va desfer de cop. Una nova decepció per a l'aficionat, que comença a pensar que no n'hi ha més i es resigna a veure vegetar l'equip.

La nivelladora havia funcionat i el pis, amb la pluja de la nit anterior, estava molt bé; però ni així.

C. D. Escolar, 2 - C. D. Artà, 2

L'equip artanenc és molt desconcertant. Hagués pogut guanyar dins Capdepera, i amb tota justícia, amb l'absència dels tres jugadors més tècnics que té, amb l'expulsió d'en Piris als vint minuts, amb l'expulsió d'en Bisbal abans del descans, amb 0-1, amb 1-2 fins al minut 85... i es va empatar. Li sortiren bé les coses i en Darder anava afamat de pilota: hagués pogut fer dos gols més com a mínim. La veritat és que l'Artà va fer un partit extraordinari. Ja hem comentat que li va millor jugar a fora i, segons altres, també li proven els camps grans perquè el seu contraatac pot ser fulminant. L'alineació era un poc de circumstàncies i els que sortiren eren més bé lluitadors que no artistes de la pilota. Aviat s'aconseguí el 0-1 i l'Escolar dominava, però les sortides nostres eren perilloses. Així tot el partit: els locals que empenyien i els artanencs que es defensaven amb ordre i aprofitaven per sortir cap envant tot d'una que podien. Llàstima de l'empat quan faltava tan poc.

VOLLEY**Ferreteria Pascual, 1 - Excavacions Esteva, 3**

L'equip artanenc ha començat amb mal peu la segona volta. Esperem que es refaci i torni recuperar la bona marxa.

BASKET**SANIMETAL-ARTA 56****MODAS JOGGING 85**

Malgrat s'intentà al llarg de tot el partit, no era aquesta l'ocasió propícia per iniciar una recuperació en el joc i els resultats del Sanimetal-Artà. I és que el Modas Jogging confirmà el seu liderat en la competició i la seva superioritat enfront de la resta d'equips de la categoria. L'esforç i la il·lusió amb què s'entregaren els artanencs des del principi no trencaren la lògica i en el descans el marcador ja era nou punts favorables a l'equip ciutadà. A la segona part la diferència encara augmentà més a causa de les nombroses personals i de la curta plantilla amb què compta actualment l'equip local.

GRAFÍQUES BAHIA 51**SANIMETAL-ARTA 61**

A la fi la victòria va somriure als artanencs. Després de sis partits consecutius sense guanyar es rompé el malefici i es guanyà a un Gràfiques Bahía més còmodament del que s'esperava. Ja des del començament es dominà el marcador i en cap moment els ciutadans es veren capaços d'igualar-lo. Les dues pròximes jornades es jugaran a Na Caragol i aquest seria un bon moment per amarrar quatre punts importants i allunyar-se de la zona perillosa de la classificació.

Futbol base**Lliga de juvenils.****Xilvar - C. D. Artà**

Es va suspendre a causa del mal temps.

Lliga de cadets.**C.D. Avance, 2 - Ses Salines, 3****Margaritense, 2 - C. D. Avance, 0****Lliga d'infantils.****Colònia - C. D. Avance**

El Colònia s'havia retirat de la competició

C. D. Avance, 11 - C. D. Algaida, 1

L'equip artanenc va tercer, a dos punts del líder.

Lliga de benjamins.**Olimpíic B, 1 - C. D. Avance, 4****C. D. Avance, 9 - Porreres Atl., 0**

Els artanencs van líders del seu grup.

El "poli", tot a punt per esser cobert

L'AMIC PENINSULAR ANAVA

més més que una guineu dins un galliner. Així li vaig fer saber. Resulta que anava carregat de xutxeries per regalar als nêts. Quasi em despenjà el nas de son lloc, quan vegé que servidor per demostrar-li el motiu de veure'l tan eufòric, li anomenàs la paraula guineu "Oye, moraco blanco. Tú y yo sólo tenemos en común lo de ser de carne y hueso, porque en lo que a lenguaje se trata, estamos tan lejos uno de otro, que ni el mismísimo sol puede verlos estar de acuerdo". "Fillet, tu t'ho menges, tu t'ho magenques". "Escucha, yo la verdad a donde quiera que vaya entiendo perfectamente todo lo que se dice por ahí. No obstante, a ti no te cojo lo que se dice ni una". "No será per manca de claretat". "Que claridad ni tres pares al cuarto. Dime una cosa: Ahora mismo has nombrado tres palabrotas que rascan los oídos. Mira si son ásperas, que no tienen cabida en mi cabeza". "Tal volta te refereixes a guineu, magencar i xutxeries?". "Ajá". "Idò, guineu és el "zorro" peninsular i, si vols, també es pot anomenar com a "rabosa". "¡No me digas! ¿Entonces, porqué todos los mallorquines dicen "sorro" en vez de... eso, eso que has dicho?". "Perquè fa més figuri". "Nada, hombre de Dios, nada. ¿Sabes lo que eres tu? Un quisquilloso que solo disfruta con sacar de quicio al personal. ¿Sabes lo qué más deseo del mundo? Pues, verte detrás de un micrófono transmitiendo un festival taurino en mallorquín. Sería la monda lo que me iba a reir viéndote en la disyuntiva de contar a los oyentes lo que vieras en el ruedo". "Sempre seria més fàcil que segar civada amb un fil d'emplomar". "Esto último te lo comes por tu cuenta. Escucha, para que veas la inutilidad de tu hablar pachanguero, te voy a poner un ejemplo del lenguaje que usaba mi paisano Séneca: Había una vez un tío que rabeaba de las piernas porque tenía el maslo lleno de granzas, y el quijote más seco que la bandeja de un lazareto. Un buen día, alguien se compadeció de su miseria y le dió un hartón de comer. Eso lo llevó a la tumba debido a que no pudo petear ni evacuar aquella opípara comida. Hete aquí que el sepulturero puso en su nicho este epitafio: "Por no poder petar, estoy en el fosar". Ala! tradúcelo si es que puedes". "Una vegada, un oncle coejava de cames perquè tenia el rabasser farcit de baleigs i el cuixal més teranyinós que la bacina d'un llatzaret. Un jorn de jubileu, algú es va plànyer de la mesquinesa i li donà un panxó de teca. Tal afartament l'emportà a la fosa, perquè el seu ventre no pogué coure ni buidar aquella sadollada. Vet ací que el fosser posà al nínxol

xerrim-xerram

aquest epitafi: "Si dels pets em som absència, els pets són ma presència". Què t'ha agradat aquest garapinyat?". "Reconozco que sí, pese a no entender ni la madre que lo parió. Como de costumbre, una buena caña nos sacará de dudas". "Es siguin acabades les raons. A brufar-ho s'ha dit". "Vamos allá. Antes que entre el Moro y el Bus ése no nos manden al otro barrio".

DIUEN QUE UN ESTRANGER DE L'ESTRANGERIA,

volem dir que no està empadronat a la Sala de la plaça de la Sala, i que tampoc és sufragani de la famolenca calaixera del calaix de son paguis i després riguis, prengué les d'alemanya abans de tornar boig del tot. De principi, la cosa li pareixia més o manco bé, però tant com anava creixent el joc musical de la cinta repetidora municipal (donant llixiu antonià per la megafonia independent de les ones socialistes) arribà al punt exacte de prendre decisions; acabà modorro i tornà tant loquenc com la gran majoria dels artanencs. Així que no se'n feu dos mots. Prengué avió i cap a l'estranger tenc ses feines. Recent arribat, tocà soletes a veure el prestigiós psiquiatre de Munxen Punxen, el doctor Hërr Bossòten-Carteroten. Analitzades les causes patològiques del patatús psicològic del teutó, Hërr Bossòten li diagnosticà un greu empatx cerebral produït per la reiteració de la "cassette" consistorial que li havia esportellat el cervell durant tantes d'hores i sempre amb la mateixa cansueta. Repetiiiiim... dau-mos coca i dau-mos viiii. I ara ho tornam repetí, repetiiii. És clar, digué el doc. Carteroten; "ara veig que vostè pel simple fet de no entendre el mallorquí, va confondre la partitura perquè no era a vostè a qui demanaven recapte sinó a Sant Antoni". "A bota ferra. ¿Però i aquell sant, jo me pensava que amb sa fam que patigué no va morir sense altre moca que una senalla d'ossos? Si es així, que fotre premen ets artanencs de demanar coca a un ermitanet que en vida no entrà mai dins un forn?".

LA SETMANA DELS REIS es va redactar un avantprojecte per dur a terme la creació d'un club la qual finalitat consistiria en acollir tots els esquitarells, galafarners, baldraguers, llepafils, primfils, puntosos, folls, repelosos, triats de lluna, verduquens, goranencs, somerers, llepacrestes, miraclosos i miraclecs, torrats de cervellera, agostencs de juliol, setembrins, setmesins, cagarel-losos, miranines, llicenciats amb ciències preculeres, geògrafs de pitrams, llebetjadors, orifany, estrúmbols i tota parentesca de l'estrambotisme estrambòtic de la pleta artanenca. Els acòlics i simpatitzants que vulguin començar l'encetament d'olivetes, prest seran advertits del lloc a on poder inscriure's i integrar-se a la societat addicta de la perdua sense col i del tronxo llis de fulles però amb un bon miquelet ben florit per capirol-lo. Els estatuts es redactaran d'acord a les necessitats dels futurs socis i despullats de la més mínima mala intenció de races, creences i sexe. El coneixement de la nostra llengua materna serà fonamental per xorar dins la directiva del club. Un requisit important ve a ser la descripció del futur anagrama del centre mussolenc. Ara bé: Per ocupar la presidència, s'haurà de fer la formal demostració del cagar de panxa. Aquesta mostra tindrà lloc sobre el llit del senyor Procut i el que sia capaç d'amollar-li sense esquitxar-se el corpus de la toponímia anquera i culera, aquest serà el president. En cas d'empat, es tindrà en compte la llunyania dels excrements una volta expulsats del paradís caguerrall. Sota el lema de "Per un Artà més loco", ho signen les tres testes pensants del jutipiri escaldufat; J.G. T.T. i P.G. Artà, vespres de mags carregats de macs, de l'any 1991.

ENDEVINETA de Pere Xim

Solució a la darrera publicada:
La mare

És un amor resplendent
com no es pot comparar,
tant la volem recordar
que sempre la tenim present.
Molt la varem estimar
amb tendressa en tot moment.

(Solució al proper número)